

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 30 marca 1995 r.

Nr 33

TREŚĆ:

Poz.:

ROZPORZĄDZENIE

162 — Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 8 lutego 1995 r. w sprawie organizacji, zadań i wyposażenia ratownictwa górniczego przedsiębiorcy i podmiotu zawodowo trudniącego się ratownictwem górniczym oraz prowadzenia akcji ratowniczych 1273

162

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU

z dnia 8 lutego 1995 r.

w sprawie organizacji, zadań i wyposażenia ratownictwa górniczego przedsiębiorcy i podmiotu zawodowo trudniącego się ratownictwem górniczym oraz prowadzenia akcji ratowniczych.

Na podstawie art. 78 ust. 1 pkt 3 i 5 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

PRZEPISY OGÓLNE

§ 1. 1. Ratownictwo górnicze tworzą:

- 1) służby ratownictwa przedsiębiorcy,
- 2) Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego oraz inne podmioty zawodowo trudniące się ratownictwem górniczym, zwane dalej „jednostkami ratownictwa”.

2. Zadaniem podmiotów, o których mowa w ust. 1, jest niesienie niezwłocznej pomocy w razie zagrożenia życia lub zdrowia pracowników zakładu górniczego oraz innych osób znajdujących się w zakładzie górniczym, a także w razie zagrożenia bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego, powstałych w szczególności wskutek pożaru, wybuchu gazów lub pyłu węglowego, wyrzutu gazów lub skał, wdarcia się wody do wyrobisk, zawału, tąpnięcia, erupcji otworowej lub awarii energomechanicznej.

§ 2. 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, przedsiębiorca może, za zgodą właściwego organu państwowego nadzoru górniczego, spełnić obowiązek zorganizowania i utrzymywania służby ratownictwa w zakładzie górniczym przez:

- 1) stałą zorganizowaną współpracę służb ratownictwa kilku przedsiębiorców lub
- 2) powierzenie jednostce ratownictwa, w całości lub w części, czynności w zakresie ratownictwa górniczego.

2. Przedsiębiorca prowadzący ruch odkrywkowego zakładu górniczego, w którym nie są utrzymywane podziemne wyrobiska górnicze oraz nie istnieje możliwość powstania atmosfery niezdanej do oddychania, może spełnić obowiązek zorganizowania i utrzymywania służby ratownictwa

w zakładzie górniczym także przez powierzenie czynności w tym zakresie innym niż jednostka ratownictwa podmiotom zawodowo trudniącym się wykonywaniem zadań związanych z niesieniem pomocy w razie zagrożenia życia lub zdrowia ludzi albo zagrożenia mienia.

§ 3. Jeżeli nie zachodzą okoliczności, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 2, przedsiębiorca, niezależnie od wymagań dotyczących służby ratownictwa w zakładzie górniczym, powinien również spełniać wymagania przewidziane dla jednostki ratownictwa, określone w rozdziale 3 rozporządzenia.

§ 4. 1. W przypadku współpracy, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 1, w umowie pomiędzy przedsiębiorcami należy w szczególności ustalić harmonogram utrzymywania zastępów dyżurujących w zakładach górniczych oraz wskazać stronę upoważnioną do koordynowania wszelkich przedsięwzięć związanych z wykonywaniem czynności objętych jej zakresem.

2. Przedsiębiorcy, o których mowa w ust. 1, powinni spełniać wymagania przewidziane w § 3.

§ 5. W przypadku powierzenia czynności, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 2, w umowie pomiędzy przedsiębiorcą a Centralną Stacją Ratownictwa Górniczego lub inną jednostką ratownictwa należy w szczególności ustalić:

- 1) harmonogram utrzymywania przez strony zastępów dyżurujących, z ewentualnym określeniem zakresu obowiązku delegowania przez przedsiębiorcę ratowników do zastępów dyżurujących w jednostce ratownictwa,
- 2) zasady współpracy w zakresie dotyczącym możliwości korzystania ze sprzętu i wyposażenia,
- 3) stronę uprawnioną do koordynowania przedsięwzięć będących przedmiotem umowy,
- 4) wielkość odpłatności przysługującej jednostce ratownictwa od przedsiębiorcy za usługi świadczone przez tę jednostkę.

§ 6. 1. W razie powierzenia Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego lub innej jednostce ratownictwa czynności w zakresie ratownictwa górniczego przez więcej niż jednego przedsiębiorcę, wszystkie zainteresowane podmioty powinny dążyć do współpracy, w celu wykonania zadań, o których mowa w § 1 ust. 2, określając w drodze umowy szczegółowe zasady współpracy. Przepisy § 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

2. W razie powierzenia czynności, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 2, Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego przedsiębiorca wykonuje obowiązek określony w art. 75 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96), zwanej dalej „ustawą”.

3. W razie gdy nie zachodzą okoliczności określone w ust. 2, przedsiębiorca wykonuje obowiązek określony w art. 75 ust. 1 pkt 2 ustawy przez zawarcie odrębnej umowy z Centralną Stacją Ratownictwa Górniczego, w której należy ustalić:

- 1) rodzaj specjalistycznych służb Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego, zobowiązanych do uczestnictwa w akcji ratowniczej,
- 2) zasady wykorzystania specjalistycznego sprzętu ratowniczego,
- 3) zasady koordynacji przedsięwzięć związanych z realizacją zadań, o których mowa w § 1 ust. 2,
- 4) wysokość odpłatności za usługi świadczone przez Centralną Stację Ratownictwa Górniczego.

§ 7. Zobowiązując przedsiębiorcę do dokonania zmian w organizacji lub wyposażeniu ratownictwa górniczego w trybie art. 75 ust. 2 ustawy, właściwy organ państwowego nadzoru górniczego może w szczególności nakazać przedsiębiorcy:

- 1) stałą zorganizowaną współpracę służb ratownictwa kilku przedsiębiorców lub
- 2) powierzenie czynności w zakresie ratownictwa górniczego Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego lub innej jednostce ratownictwa.

§ 8. 1. W celu prawidłowego funkcjonowania ratownictwa górniczego dla każdego zakładu górniczego należy sporządzić plan ratownictwa, który w szczególności powinien określać sposób prowadzenia akcji ratowniczej w razie zagrożenia bezpieczeństwa ludzi lub ruchu zakładu górniczego, spowodowanego pożarem, tąpnięciem, wybuchem gazów lub pyłu węglowego, wyrzutem gazów i skał, zawaleniem wyrobiska, wdarcie się wody do wyrobisk górniczych, erupcją płynu złożowego, wydzielaniem się siarkowodoru, wybuchem pyłów siarkowych, awarii energomechanicznych lub innymi przyczynami.

2. Plan, o którym mowa w ust. 1, powinien wskazywać sposób wykonania obowiązków w zakresie ratownictwa górniczego, a w szczególności:

- 1) organizację służb ratownictwa w zakładzie górniczym,
- 2) podmioty zobowiązane do współpracy ze służbą ratownictwa w zakładzie górniczym, ze wskazaniem ustalonego zakresu współpracy,
- 3) niezbędne wyposażenie w sprzęt ratowniczy.

3. W przypadkach, o których mowa w § 2 ust. 2, plan ratownictwa powinien wskazywać podmiot zobowiązany do uczestniczenia w akcji ratowniczej oraz określać sposób współdziałania służb zakładu górniczego z prowadzącym akcję.

4. Plan ratownictwa, o którym mowa w ust. 1, podlega zatwierdzeniu przez właściwy organ państwowego nadzoru górniczego.

5. Szczegółowe wymagania dotyczące treści planu ratownictwa oraz sposobu jego sporządzania określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 9. 1. W zakładzie górniczym i w jednostce ratownictwa należy prowadzić dokumentację w zakresie ratownictwa górniczego.

2. Rodzaje dokumentacji, o której mowa w ust. 1, określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.

§ 10. Za stan ratownictwa górniczego w zakładzie górniczym odpowiada kierownik ruchu zakładu górniczego.

Rozdział 2

ZADANIA, ORGANIZACJA I WYPOSAŻENIE SŁUŻB RATOWNICTWA W ZAKŁADZIE GÓRNICZYM

1. Postanowienia ogólne

§ 11. 1. Przepisy niniejszego rozdziału określają wymagania, jakim powinny odpowiadać służby ratownictwa w podziemnych zakładach górniczych i w zakładach wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi.

2. Wymagania, jakim powinna odpowiadać służba ratownictwa w odkrywkowych zakładach górniczych, określa każdorazowo plan ratownictwa, o którym mowa w § 8.

3. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do odkrywkowych zakładów górniczych, jeśli w zakładach tych utrzymywane są podziemne wyrobiska górnicze lub istnieje możliwość powstania atmosfery niebezpiecznej do oddychania i do magazynowania substancji w górotworze.

4. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do organizacji ratownictwa górniczego w zakładach wykonujących prace geologiczne, obejmujące roboty wykonywane w granicach obszaru górniczego, utworzonego dla kopaliny podstawowej, lub wykonywane z użyciem materiałów wybuchowych albo gdy projektowana głębokość wyrobiska przekracza 30 m oraz do składowania odpadów w podziemnych wyrobiskach górniczych, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 12. 1. W zakładzie górniczym powinna być zorganizowana drużyna ratownicza oraz odpowiednio wyposażona kopalniana stacja ratownictwa górniczego.

2. W przypadku zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi obowiązek posiadania kopalnianej stacji ratownictwa górniczego może zostać spełniony przez utrzymywanie zakładowej stacji ratownictwa górniczego, obejmującej zakresem działania cały teren objęty robotami prowadzonymi przez przedsiębiorcę.

3. Do zakładowej stacji ratownictwa stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące kopalnianej stacji ratownictwa górniczego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 13. 1. Drużynę ratowniczą zakładu górniczego stanowi kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego, jego zastępca, ratownicy górniczy oraz mechanicy sprzętu ratowniczego.

2. W skład drużyny ratowniczej zakładu górniczego wchodzi także w charakterze specjalistów osoby posiadają-

ce szczególne kwalifikacje w zakresie zwalczania zagrożeń górniczych i prowadzenia akcji ratowniczych, które wyznacza kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 14. 1. W drużynie ratowniczej zakładu górniczego powinny być wydzielone zastępy ratownicze.

2. Zastęp ratowniczy składa się z zastępowego oraz czterech ratowników, z których jeden pełni dodatkowo funkcję zastępcy zastępowego.

3. Zastępowych wyznacza kierownik ruchu zakładu górniczego na wniosek kierownika kopalnianej stacji ratownictwa górniczego. Pracą poszczególnych zastępów kierują zastępowi.

4. Liczba zastępowych w drużynie ratowniczej powinna być odpowiednio większa od liczby zastępów tworzących drużynę ratowniczą.

5. W przypadkach uzasadnionych potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa pracy, w drużynie ratowniczej należy utrzymywać specjalistyczne zastępy ratownicze do wykonywania w czasie akcji ratowniczej prac, które wymagają szczególnych umiejętności, zwłaszcza w zakresie obsługi specjalistycznych urządzeń.

§ 15. 1. Drużyną ratowniczą zakładu górniczego kieruje kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego.

2. Kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego powinien mieć co najmniej dwóch zastępców.

3. Kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego lub co najmniej jeden z jego zastępców powinien być czynnym ratownikiem górniczym.

§ 16. 1. Kierownika kopalnianej stacji ratownictwa górniczego oraz jego zastępców wyznacza kierownik ruchu zakładu górniczego spośród osób kierownictwa lub wyższego dozoru ruchu tego zakładu.

2. W przypadkach szczególnych w zakładach górniczych innych niż podziemne można w odniesieniu do kierownika kopalnianej stacji ratownictwa górniczego odstąpić od niektórych wymagań określonych w ust. 1 i § 15 ust. 2.

§ 17. Do obowiązków kierownika kopalnianej stacji ratownictwa górniczego należy w szczególności:

- 1) zapewnienie wymaganego wyposażenia i wyszkolenia drużyny ratowniczej oraz wyposażenia kopalnianej stacji ratownictwa górniczego,
- 2) dbanie o stałą gotowość drużyny ratowniczej, odpowiedni stan pomieszczeń, właściwe zatrudnianie zastępów dyżurujących oraz sprawne działanie sprzętu stanowiącego wyposażenie kopalnianej stacji ratownictwa górniczego,
- 3) prowadzenie zgodnie z harmonogramem ćwiczeń ratowniczych oraz terminowe kierowanie ratowników na badania lekarskie i wymagane szkolenia,
- 4) kontrola pracy mechaników sprzętu ratowniczego, nadzór nad pracą punktu wydawania tlenowych aparatów ucieczkowych i gospodarką pochłaniaczami ochronnymi oraz prowadzenie przeszkolenia załóg w ich użytkowaniu.
- 5) kontrola, co najmniej raz w miesiącu, stanu tlenowych (powietrznych) aparatów oddechowych roboczych i pozostałego sprzętu ratowniczego oraz przedstawia-

nie jej wyników, co najmniej raz na kwartał, kierownikowi ruchu zakładu górniczego,

- 6) prowadzenie ewidencji członków drużyny ratowniczej i udokumentowanie w niej badań lekarskich, ćwiczeń, dyżurów, szkoleń i udziału w akcjach ratowniczych,
- 7) prowadzenie ewidencji osób przeszkolonych w zakresie ratownictwa, nie będących ratownikami,
- 8) przestrzeganie zasad obowiązujących przy obchodzeniu się z gazami sprężonymi, terminów przeglądów odpowiednich części tlenowych (powietrznych) aparatów oddechowych roboczych oraz legalizacji butli i przyrządów kontrolno-pomiarowych.

§ 18. W razie zawarcia przez przedsiębiorcę z Centralną Stacją Ratownictwa Górniczego lub inną jednostką ratownictwa umowy, o której mowa w § 5, kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego jest zobowiązany do:

- 1) wyznaczania ratowników do pełnienia dyżurów w górniczym pogotowiu ratowniczym, utrzymywanym przez tę jednostkę.
- 2) opracowywania, z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym, harmonogramu ćwiczeń dla zastępów ratowniczych w uzgodnieniu z jednostką ratownictwa.

§ 19. 1. Przynależność do drużyny ratowniczej jest dobrowolna.

2. Ratownik górniczy obowiązany jest uczestniczyć w pogotowiu ratowniczym oraz brać udział w ćwiczeniach i akcjach ratowniczych.

3. Ratownik obowiązany jest co 5 lat odbyć kurs okresowy dla ratowników górniczych.

4. W razie niewywiązywania się ratownika ze swoich obowiązków, może on zostać czasowo lub na stałe wykluczony ze składu drużyny ratowniczej.

§ 20. W razie wezwania lub ogłoszenia alarmu w zakładzie górniczym, ratownik obowiązany jest niezwłocznie zgłosić się do kopalnianej stacji ratownictwa górniczego lub do innego wyznaczonego miejsca.

§ 21. 1. Mechaników sprzętu ratowniczego, zwanych dalej „mechanikami”, wyznacza kierownik ruchu zakładu górniczego, na wniosek kierownika kopalnianej stacji ratownictwa górniczego.

2. Kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego wyznacza, spośród podległych mu mechaników, pierwszego mechanika, który sprawuje nadzór nad pozostałymi mechanikami.

§ 22. 1. Do obowiązków mechanika należy w szczególności:

- 1) utrzymywanie na swojej zmianie w stałej gotowości do akcji tlenowych i powietrznych aparatów oddechowych roboczych oraz pozostałego sprzętu,
- 2) kontrola, naprawa, konserwacja i dezynfekcja tlenowych i powietrznych aparatów oddechowych roboczych oraz pozostałego sprzętu ratowniczego, stanowiącego wyposażenie kopalnianej stacji ratownictwa, i prowadzenie odpowiednich ksiąg kontroli,
- 3) zaopatrywanie wszystkich urządzeń ratowniczych w numery i znaki własności stosowane w zakładzie górniczym,

- 4) przedstawianie raz w miesiącu kierownikowi kopalnianej stacji ratownictwa górniczego do wglądu i potwierdzenia wszystkich prowadzonych ksiąg ewidencyjno-kontrolnych,
- 5) zapewnienie, aby w pomieszczeniach przeznaczonych na przechowywanie tlenowych i powietrznych aparatów oddechowych roboczych oraz pozostałego sprzętu ratowniczego znajdował się wyłącznie sprzęt sprawny, przygotowany do akcji.

2. Do obowiązków mechanika sprzętu ratowniczego należy ponadto:

- 1) zgłoszenie dyspozytorowi ruchu zakładu górniczego miejsca pobytu dyżurujących na dole zastępów ratowniczych, z podaniem sposobu ich alarmowania,
- 2) ułożenie kart wezwań ratowników według stanu zatrudnienia, na podstawie wykazów markowni.

§ 23. 1. Mechanikowi zabrania się dokonywania w tlenowych i powietrznych aparatach oddechowych napraw i regulacji podzespołów, które są zastrzeżone przez producenta danego sprzętu.

2. Naprawy i regulacje w tym zakresie mogą być wykonywane wyłącznie przez serwisy techniczne producentów.

§ 24. 1. W zakładzie górniczym można stosować wyłącznie sprzęt ratowniczy do ochrony dróg oddechowych, dopuszczony do stosowania na podstawie odrębnych przepisów.

2. Stan sprzętu, o którym mowa w ust. 1, a także innych urządzeń niezbędnych do prowadzenia akcji ratowniczej powinien w szczególności zapewnić:

- 1) skuteczne prowadzenie prac ratowniczych,
- 2) bezpieczeństwo ludzi w czasie likwidacji zagrożenia, zwłaszcza podczas wykonywania prac niebezpiecznych, wymagających użycia sprzętu specjalistycznego.

3. Sprzęt ratowniczy powinien być używany zgodnie z zasadami określonymi w instrukcjach wydanych przez producenta sprzętu.

4. Szczegółowe wyposażenie kopalnianej stacji ratownictwa górniczego i służb ratownictwa w zakładach górniczych określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 25. 1. W celu zapewnienia możliwości natychmiastowego użycia sprzętu ratowniczego powinien on być w odpowiedni sposób przechowywany, konserwowany i okresowo kontrolowany. Szczegółowe zasady obowiązujące w tym zakresie określają instrukcje wydane przez producenta sprzętu.

2. Tlenowe i powietrzne aparaty oddechowe robocze i aparaty ewakuacyjne należy przechowywać w kopalnianych stacjach ratownictwa górniczego.

3. Aparaty, o których mowa w ust. 2, mogą być wydawane wyłącznie przez mechaników sprzętu ratowniczego, na polecenie kierownika kopalnianej stacji ratownictwa górniczego albo jego zastępców, lub kierownika akcji ratowniczej.

4. Kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego obowiązany jest powiadomić kierownika ruchu zakładu górniczego o każdym wypadku podczas użycia aparatów, o których mowa w ust. 2.

5. W razie powstania wypadku, o którym mowa w ust. 4, kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego jest obowiązany zapewnić:

- 1) odczytanie w aparacie, w którym zdarzył się wypadek, zapasu tlenu na manometrze oraz zamknięcie następnie zaworu butli tlenowej,
- 2) zabezpieczenie aparatu, wraz z przykręconą do niego maską używaną podczas wypadku, do dalszych badań,
- 3) 3 sztuki nie używanych i zaplombowanych pochłaniaczy CO₂ tej samej partii, serii i daty produkcji, jakich użyto w aparacie, w którym zdarzył się wypadek,
- 4) przesyłanie aparatu z pochłaniaczami, o których mowa w pkt 3, do dalszych badań jednostce wskazanej przez właściwy organ państwowego nadzoru górniczego.

§ 26. 1. Konserwację sprzętu ratowniczego należy przeprowadzić po każdorazowym jego użyciu, a także w okresach określonych instrukcjami, o których mowa w § 25 ust. 1.

2. Do konserwacji, kontroli i naprawy sprzętu ratowniczego zobowiązani są mechanicy sprzętu ratowniczego.

§ 27. 1. Sprzęt ratowniczy powinien być oznakowany symbolem zakładu górniczego i kolejnym numerem zgodnym z numerem podanym w ewidencji sprzętu ratowniczego, a także innymi oznaczeniami, jeżeli obowiązek taki wynika z odrębnych przepisów.

2. W celu ewidencji sprzętu ratowniczego należy prowadzić dokumentację określoną w przepisach szczególnych, w której należy odnotować informacje o użyciu sprzętu oraz o przeprowadzonej kontroli jego sprawności i o ewentualnych jego naprawach.

§ 28. 1. Pomieszczenia, w których przechowywany jest sprzęt ratowniczy, muszą zapewniać odpowiednie warunki do składowania, konserwacji i kontroli sprzętu.

2. Pomieszczenia, o których mowa w ust. 1, powinny być zabezpieczone przed dostępem do nich osób niepowołanych.

§ 29. W zakładzie górniczym należy, w uzasadnionych przypadkach, utrzymywać w stanie gotowości jednostki transportowe do natychmiastowego przewożenia sprzętu ratowniczego na miejsce akcji ratowniczej.

2. Wymagane kwalifikacje ratownika górniczego i mechanika sprzętu ratowniczego

§ 30. Ratownikiem górniczym może być osoba, która:

- 1) ukończyła 21 lat, a nie przekroczyła 45 roku życia,
- 2) ma co najmniej roczny staż pracy w zakładzie górniczym w danej specjalności,
- 3) ma odpowiedni stan zdrowia oraz odpowiednie predyspozycje psychiczne, potwierdzone specjalistycznymi badaniami,
- 4) ukończyła kurs podstawowy dla ratowników górniczych i zdała egzamin z wynikiem pozytywnym.

§ 31. Mechanikiem sprzętu ratowniczego może być ratownik górniczy lub były ratownik górniczy, który:

- 1) ma staż ratowniczy nie krótszy niż 3 lata i wykształcenie co najmniej zawodowe techniczne,

- 2) ukończył kurs podstawowy dla mechaników sprzętu ratowniczego i zdał egzamin z wynikiem pozytywnym.

3. Szkolenie ratownicze

§ 32. 1. Szkoleniu z zakresu ratownictwa górniczego podlegają:

- 1) osoby kierownictwa akcji ratowniczych,
- 2) osoby kierownictwa drużyn ratowniczych,
- 3) członkowie drużyny ratowniczej,
- 4) lekarze-ratownicy górniczy,
- 5) osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego, nie wchodzące w skład drużyny ratowniczej.

2. Szkolenie, o którym mowa w ust. 1, powinno być prowadzone w formie kursów, seminariów i ćwiczeń ratowniczych, zgodnie z zasadami szkolenia określonymi w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

3. Zgodnie z zasadami szkolenia określonymi w załączniku nr 4 do rozporządzenia jednostka ratownictwa wskazana przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego opracuje programy szkolenia, o których mowa w ust. 1. Programy te podlegają zatwierdzeniu przez właściwy organ państwowego nadzoru górniczego.

4. Szkolenie należy prowadzić z uwzględnieniem danej specjalności, wynikającej z rodzaju robót wykonywanych w poszczególnych zakładach górniczych.

5. Szkolenie powinno być prowadzone przez osoby mające odpowiednie kwalifikacje.

6. Szkolenie powinno być prowadzone z oderwaniem od pracy.

§ 33. 1. Każdy ratownik biorący udział w ćwiczeniach musi mieć aktualne świadectwo odbycia badania lekarskiego, stwierdzające jego zdolność do pełnienia obowiązków ratownika górniczego, oraz aktualne świadectwo ukończenia kursu ratowniczego.

2. Ratownik, który odbywa ćwiczenia, nie może być zatrudniony na zmianie poprzedzającej ćwiczenia i następującej po ćwiczeniach.

§ 34. Liczbę osób biorących udział w ćwiczeniach ustala każdorazowo kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego, przy czym liczba ta w podziemnym zakładzie górniczym nie może być mniejsza niż 10 i większa niż 20.

4. Zabezpieczenie medyczne służby ratownictwa górniczego

§ 35. 1. Zabezpieczenie medyczne służby ratownictwa górniczego w zakładzie górniczym powinno obejmować badania lekarskie, mające na celu ustalenie, czy ratownicy górniczy i kandydaci na ratowników górniczych mają stan zdrowia odpowiedni do pełnienia funkcji.

2. Dla określenia stanu zdrowia ratowników górniczych i kandydatów na ratowników górniczych należy przeprowadzać badania lekarskie wstępne, kwalifikacyjne, kontrolne, okresowe i przeglądy lekarskie.

3. Badania, o których mowa w ust. 2, przeprowadzają

lekarze uprawnieni w trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

§ 36. 1. Badaniom wstępnym podlegają kandydaci na ratowników górniczych, skierowani na te badania przez kierowników kopalnianych stacji ratownictwa górniczego.

2. Badania wstępne wykonują lekarze zatrudnieni w przychodniach sprawujących opiekę lekarską w zakładzie górniczym.

§ 37. Badaniom kwalifikacyjnym podlegają kandydaci na ratowników górniczych, których stan zdrowia w wyniku wstępnego badania został uznany za odpowiedni.

§ 38. Badaniu kontrolnemu może podlegać ratownik górniczy, po każdym trwającym dłużej niż 14 dni okresie niezdolności do pracy z powodu choroby. Opinię na temat potrzeby skierowania ratownika na badania kontrolne wydaje lekarz, na wniosek kierownika kopalnianej stacji ratownictwa górniczego.

§ 39. Badaniom okresowym podlegają wszyscy ratownicy górniczy, nie rzadziej niż co 12 miesięcy.

§ 40. Ratownik górniczy, który w wyniku badania został uznany za niezdolnego do pełnienia funkcji ratownika albo który nie odbył obowiązkowych badań, powinien zostać skreślony z ewidencji drużyny ratowniczej.

§ 41. 1. Ratownikom górniczym należy zapewnić:

- 1) badania lekarskie przed każdorazowym rozpoczęciem dyżuru w pogotowiu ratowniczym,
- 2) pełne świadczenia ambulatoryjne w czasie pełnienia służby w dyżurujących zastępach ratowniczych, o których mowa w § 69 ust. 1 pkt 1,
- 3) udzielenie pomocy lekarskiej w czasie akcji ratowniczych,
- 4) sprawdzenie stanu zdrowia bezpośrednio po zakończeniu udziału w akcji ratowniczej.

2. Opiekę lekarską, o której mowa w ust. 1, zapewniają lekarze-ratownicy górniczy.

§ 42. Zakład górniczy, na wypadek akcji ratowniczej, powinien mieć określoną w planie ratownictwa organizację pomocy lekarskiej przez lekarzy-ratowników górniczych i lekarzy nie będących ratownikami, jak również inną pomoc medyczną, możliwą do uzyskania.

5. Szczegółowe wymagania w zakresie organizacji i wyposażenia służby ratownictwa górniczego w podziemnym zakładzie górniczym

§ 43. 1. Kopalniana stacja ratownictwa górniczego powinna mieć pomieszczenia przeznaczone do przechowywania i konserwacji sprzętu ratowniczego, do szkolenia teoretycznego i praktycznego ratowników oraz grupowania ratowników zmobilizowanych do akcji ratowniczej.

2. W kopalnianej stacji ratownictwa górniczego powinna znajdować się komora ćwiczeń ratowniczych do prowadzenia praktycznych ćwiczeń ratowniczych oraz szkolenia pracowników tego zakładu w posługiwaniu się sprzętem ochrony dróg oddechowych.

3. W punkcie ratownictwa górniczego powinien znajdować się zespół pomieszczeń przeznaczonych do przecho-

wywania i konserwacji sprzętu ratowniczego. Pomieszczenia te powinny odpowiadać wymaganiom przewidzianym dla tego rodzaju pomieszczeń w kopalnianej stacji ratownictwa górniczego.

§ 44. 1. Kopalniana stacja ratownictwa górniczego powinna być usytuowana w pobliżu szybu zjazdowego.

2. W zakładzie górniczym, w którym prowadzone są roboty górnicze i zjazd pracowników w kilku rejonach znacznie oddalonych od siebie, należy utrzymywać oprócz kopalnianej stacji ratownictwa górniczego także punkt (punkty) ratownictwa górniczego.

3. Decyzję o utworzeniu punktu ratownictwa górniczego i o jego lokalizacji podejmuje kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 45. Projekt budowy (przebudowy) kopalnianej stacji ratownictwa górniczego powinien być zgodny z normami wprowadzonymi do obowiązkowego stosowania.

§ 46. W zależności od liczby pracowników przebywających pod ziemią w ciągu doby ustala się następujące kategorie stacji ratownictwa górniczego:

Kategoria stacji	Liczba pracowników zatrudnionych w wyrobiskach	
I	od 501	do 500
II	od 501	do 2000
III	powyżej	2000

§ 47. 1. Wyposażenie punktu ratownictwa górniczego w tlenowe aparaty oddechowe robocze i ewakuacyjne, materiały i sprzęt do prowadzenia akcji, kontroli, konserwacji i napraw oraz rodzaje niezbędnych pomieszczeń w punkcie ratownictwa ustala właściwy organ państwowego nadzoru górniczego, na wniosek kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Punkt ratownictwa górniczego powinien być wyposażony co najmniej w 10 tlenowych aparatów roboczych oraz dwa pozostające w rezerwie.

§ 48. 1. Każda osoba, której przydzielono pochłaniacz ochronny lub tlenowy aparat ucieczkowy, jest obowiązana:

- 1) mieć przy sobie pochłaniacz (aparat) od chwili zjazdu do wyrobisk do chwili wyjazdu na powierzchnię,
- 2) posługiwać się pochłaniaczem (aparatem) zgodnie z instrukcją użytkowania oraz chronić go przed uszkodzeniem,
- 3) odbywać okresowe szkolenie teoretyczne i praktyczne w zakresie posługiwania się takim sprzętem.

2. Do kontroli przestrzegania postanowień ust. 1 są zobowiązane osoby dozoru ruchu zakładu górniczego.

3. Sposób gospodarowania pochłaniaczami ochronnymi i tlenowymi aparatami ucieczkowymi w zakładzie górniczym oraz zasady szkolenia w zakresie ich używania określa załącznik nr 5 do rozporządzenia.

§ 49. 1. Kierownik ruchu zakładu górniczego jest obowiązany ustalić liczebność i skład drużyny ratowniczej, uwzględniając rodzaje i stopień zagrożeń występujących w zakładzie górniczym.

2. Liczba ratowników w drużynie ratowniczej zakładu górniczego jest zależna od liczby pracowników zatrudnionych w ciągu doby pod ziemią i powinna wynosić co najmniej:

- 1) 15 ratowników górniczych, przy liczbie pracowników nie przekraczającej 500,
- 2) 50 ratowników górniczych, przy liczbie pracowników od 501 do 2000,
- 3) 80 ratowników górniczych, przy liczbie pracowników przekraczającej 2000.

3. Osoby dozoru ruchu powinny stanowić nie mniej niż 20% stanu osobowego drużyny ratowniczej.

§ 50. Kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego w podziemnym zakładzie górniczym oraz jego zastępcy powinni:

- 1) mieć co najmniej pięcioletni staż ratownika górniczego,
- 2) ukończyć kurs dla kandydatów na kierowników kopalnianych stacji ratownictwa górniczego,
- 3) co 5 lat odbywać kurs okresowy dla kierowników kopalnianych stacji ratownictwa górniczego,
- 4) mieć możliwość niezwłocznego przybycia na wezwanie z zakładu górniczego.

§ 51. Kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego w podziemnych zakładach górniczych, wydobywających kopaliny palne, nie może równocześnie pełnić innych funkcji w kierownictwie lub dozorcze ruchu zakładu górniczego.

§ 52. Funkcje zastępowego może pełnić ratownik górniczy mający co najmniej 6-letni staż pracy pod ziemią oraz 3-letni staż w ratownictwie górniczym.

§ 53. 1. Znaczkieratowników w markowni powinny odróżniać się od znaczków innych pracowników dołowych.

2. W razie stosowania ewidencji komputerowej pracowników, identyfikatory ratowników powinny odróżniać się od identyfikatorów pozostałych pracowników.

§ 54. 1. Mechanicy powinni być zatrudnieni w kopalnianej stacji ratownictwa górniczego na wszystkich zmianach, zarówno w dniach roboczych, jak i w dniach wolnych od pracy.

2. Oprócz mechaników stale zatrudnionych w kopalnianej stacji (punkcie) ratownictwa górniczego w zakładzie górniczym powinni być zatrudnieni co najmniej dwaj mechanicy rezerwowi.

3. Mechanicy rezerwowi obowiązani są raz na kwartał pełnić 5-dniowy dyżur w kopalnianej stacji ratownictwa górniczego na zmianie, na której jest zatrudniony pierwszy mechanik.

§ 55. 1. W wyrobiskach podziemnych zakładów górniczych wydobywających kopaliny palne należy utrzymywać zastępy ratownicze dyżurujące stale na wszystkich zmianach w dniach pracy oraz w dniach wolnych od pracy.

2. W zakładach górniczych innych aniżeli wymienione w ust. 1 utrzymywanie dyżurujących zastępów ratowniczych w wyrobiskach podziemnych jest obowiązkowe, jeżeli wynika to z planu ratownictwa.

§ 56. Kierownik ruchu zakładu górniczego określa liczbę zastępów dyżurujących, które należy utrzymywać

w tym zakładzie na poszczególnych zmianach w dniach pracy oraz w dniach wolnych od pracy, zgodnie z planem ratownictwa.

§ 57. 1. Zastępy dyżurujące w podziemnych zakładach górniczych powinny być zatrudniane przede wszystkim przy pracach profilaktycznych w wyrobiskach, z których mają zapewniony szybki transport do innych rejonów zakładu górniczego.

2. Rodzaj i miejsce pracy zastępów zatrudnionych w warunkach, o których mowa w ust. 1, ustala kierownik działu wentylacji zakładu górniczego.

3. Zmiana zastępów dyżurujących odbywa się w razie potrzeby w miejscu pracy lub na wyznaczonej drodze dojazdu do kopalnianej stacji ratownictwa górniczego.

§ 58. 1. Zastęp dyżurujący powinien mieć bezpośrednią łączność z centralą telefoniczną zakładu górniczego.

2. Zastępowy zastępu dyżurującego obowiązany jest podać miejsce zatrudnienia i numer aparatu telefonicznego do:

- 1) kopalnianej stacji ratownictwa górniczego,
- 2) centrali telefonicznej zakładu górniczego,
- 3) dyspozytora ruchu zakładu górniczego.

3. Mechanik sprzętu ratowniczego dyżurujący w kopalnianej stacji ratownictwa górniczego jest obowiązany sprawdzić łączność z zastępem dyżurującym przynajmniej 2 razy na zmianę.

4. Zastępowy zastępu dyżurującego, udający się do miejsca pracy na dole lub powracający z tego miejsca po ukończeniu pracy, w drodze do szybu jest obowiązany zgłaszać się telefonicznie do kopalnianej stacji ratownictwa górniczego.

§ 59. 1. Zastęp dyżurujący powinien składać się z ratowników o różnych specjalnościach.

2. Ratownicy zastępu dyżurującego powinni być zapoznani z układem wyrobisk zakładu górniczego.

3. Imienny skład zastępu dyżurującego ustala kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego, z uwzględnieniem postanowień ust. 1.

4. Mechanik sprzętu ratowniczego wpisuje do „Dziennika kopalnianej stacji (punktu) ratownictwa górniczego” nazwiska ratowników, numery tlenowych aparatów oddechowych, miejsce pracy zastępu oraz zadania do wykonania.

§ 60. 1. W uzasadnionych przypadkach, w dni wolne od pracy mogą być utrzymywane dyżury zastępów ratowniczych dla kilku zakładów górniczych.

2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, w planach ratownictwa zakładów górniczych, dla których są utrzymywane wspólne dyżurujące zastępy ratownicze, należy określić zasady organizacji takich dyżurów oraz wskazać koordynatora takiej organizacji.

3. Zastępy, o których mowa w ust. 1, powinny się składać co najmniej z 10 ratowników (w tym 2 zastępowych), a także mechanika oraz osoby dozoru ruchu będącej ratownikiem górniczym.

4. Zastępy dyżurujące dla kilku zakładów górniczych powinny przebywać w kopalnianej stacji ratownictwa górniczego lub w jej pobliżu i powinny mieć zapewnioną opiekę lekarską.

5. Do dyspozycji zastępów dyżurujących, zabezpieczających kilka zakładów górniczych, powinien być utrzymywany przez cały okres dyżuru środek transportu, wraz z kierowcą, przystosowany do przewozu ludzi i sprzętu ratowniczego.

6. Jeżeli w jednym z zakładów górniczych są utrzymywane zastępy, o których mowa w ust. 1, w pozostałych zakładach górniczych należy zatrudniać na każdej zmianie co najmniej jednego przewodnika, będącego ratownikiem górniczym.

§ 61. 1. Zastęp dyżurujący, oprócz osobistego wyposażenia ratowników, powinien mieć sprzęt ratowniczy. Szczegółowe wymagania w tym zakresie określa załącznik nr 3.

2. Wyposażenie, o którym mowa w ust. 1, powinno być przechowywane jak najbliżej miejsca pracy dyżurującego zastępu ratowniczego.

3. Jeżeli dyżurujący zastęp ratowniczy jest zatrudniony przez dłuższy czas w tym samym rejonie zakładu górniczego, wyposażenie tego zastępu może pozostawać pod ziemią. Aparaty oddechowe należy jednak wywozić na powierzchnię co najmniej raz na 24 godziny, a pozostały sprzęt ratowniczy — w okresach zgodnych z zasadami kontroli i konserwacji tego sprzętu.

4. Wyposażenie, o którym mowa w ust. 3, powinno być przekazywane pod ziemią pomiędzy zastępowymi zastępów: kończącego i podejmującego pracę.

6. Szczegółowe wymagania w zakresie organizacji i wyposażenia służby ratownictwa górniczego w zakładzie górniczym wydobywającym kopaliny otworami wiertniczymi

§ 62. W zakładach górniczych wydobywających ropę naftową i gaz ziemny należy utrzymywać co najmniej:

- 1) w granicach ładu:
 - a) 2 zastępy ratownicze przy występującym zagrożeniu siarkowodorowym,
 - b) 1 zastęp ratowniczy przy występowaniu innych zagrożeń,
- 2) w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej — 2 zastępy ratownicze na każdym z obiektów wydobywczych zakładu.

§ 63. W zakładach wydobywających siarkę otworami wiertniczymi metodą wytopiania minimalna liczba zastępów powinna być następująca:

Liczba pracowników zakładu górniczego	Kategoria kopalnianej stacji ratownictwa górniczego	Liczba zastępów
do 100	I	2
od 101 do 500	II	4
powyżej 500	III	8

§ 64. W przypadkach innych aniżeli określone w § 62 i 63 organizacja służby ratownictwa górniczego powinna odpowiadać wymaganiom określonym w planie ratownictwa.

§ 65. 1. Kierownikiem kopalnianej stacji ratownictwa górniczego może być osoba:

- 1) kierownictwa lub wyższego dozoru ruchu zakładu górniczego o dużym doświadczeniu w zakresie opanowywania zagrożeń w danej specjalności albo

- 2) kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego, będąca ratownikiem albo byłym ratownikiem górnictwem o stażu w ratownictwie nie krótszym niż 3 lata.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, są obowiązane ukończyć z wynikiem pozytywnym szkolenie określone w § 32 oraz co 5 lat odbyć ponowne szkolenie (kurs).

§ 66. 1. Miejsce pracy ratowników zatrudnionych na danej zmianie oraz innych pozostających w dyspozycji należy odnotować u dyspozytora zakładu górniczego lub w miejscu określonym w planie ratownictwa.

2. W szczególnych przypadkach kierownik ruchu zakładu górniczego może nakazać pełnienie stałego dyżuru zastępu ratowniczego w określonym miejscu i czasie.

§ 67. W zakładach poszukujących ropy naftowej i gazu ziemnego, prowadzących roboty geologiczne wykonywane w granicach obszaru górniczego, utworzonego dla kopaliny podstawowej, lub wykonywane z użyciem materiałów wybuchowych albo gdy projektowana głębokość wyrobiska przekracza 30 m należy utrzymywać:

- 1) co najmniej 4 zastępy ratownicze, gdy roboty są wykonywane w granicach łądu stałego,
- 2) 2 zastępy dla każdego z obiektów (platformy wiertniczej), gdy roboty są wykonywane w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 3

ZADANIA, ORGANIZACJA ORAZ WYPOSAŻENIE JEDNOSTKI RATOWNICTWA

1. Postanowienia ogólne

§ 68. 1. Jednostka ratownictwa powinna spełniać wymagania niezbędne do wykonywania czynności w zakresie ratownictwa górniczego, w szczególności dysponować zastępami ratowniczymi i pogotowiami specjalistycznymi oraz sprzętem niezbędnym do realizowania jej zadań.

2. Do zadań jednostki ratownictwa, oprócz niesienia pomocy, o której mowa w § 1 ust. 2, należy w szczególności:

- 1) organizowanie i prowadzenie kursów szkoleniowych z zakresu ratownictwa górniczego,
- 2) przeprowadzanie ćwiczeń z zakresu ratownictwa górniczego,
- 3) przeprowadzanie badań lekarskich ratowników górniczych,
- 4) badanie i opiniowanie sprzętu ratowniczego,
- 5) wykonywanie specjalistycznych analiz chemicznych prób powietrza.

3. W razie powierzenia przez przedsiębiorcę jednostce ratownictwa czynności w zakresie ratownictwa górniczego, dodatkowe zadania jednostki ratownictwa wynikać mogą z umowy, o której mowa w § 5. Zadania te mogą obejmować w szczególności udzielanie pomocy technicznej przy organizowaniu i wyposażeniu ratownictwa w zakładzie górnictwem.

4. Właściwy organ państwowego nadzoru górniczego, w celu prawidłowego wykonania zadań, o których mowa w ust. 2 i 3, może nakazać jednostce ratownictwa niezbędne

zmiany w organizacji oraz uzupełnienie lub zmiany wyposażenia, w zakresie określonym w przepisach rozporządzenia.

§ 69. 1. Jednostka ratownictwa może wykonywać swoje zadania za pomocą:

- 1) dyżurujących zawodowych zastępów ratowniczych,
- 2) zawodowych pogotowi specjalistycznych,
- 3) dyżurujących zastępów dla grup zakładów górnich.

2. Zawodowymi ratownikami górnictwem, tworzącymi drużynę ratowniczą jednostki ratownictwa, są:

- 1) ratownicy górnictwem, wchodzący w skład zawodowych zastępów ratowniczych,
- 2) ratownicy górnictwem oraz ci pracownicy jednostki ratownictwa, którzy wchodzą w skład zawodowych pogotowi specjalistycznych,
- 3) lekarze-ratownicy górnictwem.

3. Jednostka ratownictwa może, w zależności od potrzeb, tworzyć oddziały terenowe.

§ 70. 1. W ramach umowy, o której mowa w § 5, przedsiębiorca i jednostka ratownictwa mogą postanowić, że:

- 1) w skład dyżurujących zawodowych zastępów ratowniczych i pogotowi specjalistycznych, określonych w § 69 ust. 1 pkt 1 i 2, mogą wchodzić ratownicy delegowani z zakładu górniczego przedsiębiorcy,
- 2) w skład dyżurujących zastępów ratowniczych, określonych w § 69 ust. 1 pkt 3, mogą wchodzić ratownicy delegowani z zakładu górniczego przedsiębiorcy na okres nie przekraczający 15 dni.

2. Ratownicy górnictwem, o których mowa w ust. 1, zachowują w okresie delegowania z zakładu górniczego wszelkie uprawnienia przysługujące ratownikom górnictwem w zakładach górnich.

§ 71. W jednostce ratownictwa powinien być sporządzony regulamin określający obowiązki zastępów ratowniczych oraz pogotowi specjalistycznych, w tym także sposób szkolenia oraz odbywania ćwiczeń ratowniczych przez osoby wchodzące w skład tych zastępów i pogotowi. Regulamin ten zatwierdza kierownik jednostki ratownictwa.

§ 72. 1. Dyżurujące zawodowe zastępy ratownicze, zawodowe pogotowia specjalistyczne oraz zastępy ratownicze dla grup zakładów górnich powinny być utrzymywane w stałej gotowości, umożliwiającej natychmiastowy wyjazd na wezwanie z zakładu górniczego, w którym wystąpiło zagrożenie.

2. Zastępy, o których mowa w ust. 1, powinny przebywać w odpowiednio przygotowanych pomieszczeniach, umożliwiających pełnienie całodobowego dyżuru, a w szczególności zapewniających niezawodną łączność i utrzymywanie stałej gotowości do niezwłocznego przystąpienia do akcji ratowniczej.

§ 73. W jednostce ratownictwa powinna być zorganizowana całodobowa służba dyspozytorska, dyżurująca w dniach pracy i w dniach wolnych od pracy.

§ 74. 1. Szkolenie z zakresu ratownictwa górniczego w jednostce ratownictwa powinno być prowadzone w for-

mie kursów, seminariów i ćwiczeń ratowniczych, zgodnie z zasadami szkolenia określonymi w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

2. Na podstawie zasad szkolenia określonych w załączniku nr 4 do rozporządzenia jednostka ratownictwa wskazana przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego opracowuje programy szkolenia, o którym mowa w ust. 1. Programy te podlegają zatwierdzeniu przez właściwy organ państwowego nadzoru górniczego.

3. Szkolenie, o którym mowa w ust. 1, powinno obejmować:

- 1) kurs podstawowy i okresowy dla kierowników kopalnianych stacji ratownictwa górniczego,
- 2) kurs podstawowy i okresowy dla ratowników górniczych,
- 3) kurs podstawowy i okresowy dla mechaników sprzętu ratowniczego,
- 4) kurs dla kierowników akcji oraz kierowników baz ratowniczych,
- 5) kursy dla zastępów specjalistycznych,
- 6) inne kursy z zakresu ratownictwa górniczego, w zależności od potrzeb.

4. Oprócz kursów, o których mowa w ust. 3, w jednostce ratownictwa powinny być prowadzone:

- 1) kursy okresowe dla osób kierownictwa i dozoru ruchu podziemnego zakładu górniczego, nie wchodzących w skład drużyny ratowniczej,
- 2) kurs z zakresu opanowania erupcji płynu złożowego dla osób dozoru górniczego oraz dla wiertaczy zmianowych w zakładzie górniczym wydobywającym kopaliny otworami wiertniczymi.

5. Osoby prowadzące szkolenia, o których mowa w ust. 1, 3 i 4, powinny mieć odpowiednią wiedzę i doświadczenie zawodowe w zakresie ratownictwa górniczego oraz zapobiegania zagrożeniom występującym w zakładzie górniczym i ich opanowywania.

§ 75. 1. W jednostce ratownictwa powinny być przeprowadzane okresowe ćwiczenia sprawdzające wiadomości nabyte na kursach dla ratowników górniczych.

2. Ćwiczenia, o których mowa w ust. 1, powinny być przeprowadzane odrębnie dla zastępów specjalistycznych.

§ 76. 1. W jednostce ratownictwa powinna być zorganizowana medyczna służba ratownictwa górniczego, w której skład powinni wchodzić lekarze-ratownicy górniczy.

2. Kandydat na lekarza-ratownika górniczego powinien:

- 1) spełniać wymagania zdrowotne określone dla lekarzy-ratowników górniczych,
- 2) ukończyć kurs podstawowy dla ratowników górniczych.

3. Lekarz-ratownik górniczy jest obowiązany:

- 1) co 5 lat odbyć kurs okresowy dla ratowników górniczych,
- 2) nie rzadziej niż co 12 miesięcy przejść badania lekarskie w zakresie określonym dla lekarzy-ratowników górniczych,

- 3) brać udział w ćwiczeniach ratowniczych i specjalistycznych szkoleniach ratowniczych.

§ 77. Jednostka ratownictwa powinna dysponować środkami transportu do przewożenia zastępów ratowniczych oraz pogotowi specjalistycznych, wraz z niezbędnym wyposażeniem do akcji ratowniczej w zakładzie górniczym.

§ 78. Jednostka ratownictwa powinna utrzymywać odpowiednią służbę do wykonywania zadań, o których mowa w § 68 ust. 2.

§ 79. Szczegółowe wymagania dotyczące wyposażenia jednostki ratownictwa w urządzenia, sprzęt i materiały oraz osób sprawujących ich obsługę określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

2. Szczegółowe wymagania dotyczące jednostki ratownictwa dla podziemnych zakładów górniczych

§ 80. 1. Jednostka ratownictwa powinna utrzymywać na każdej zmianie roboczej, zarówno w dniach pracy, jak i w dniach wolnych od pracy, co najmniej dwa dyżurujące zawodowe zastępy ratownicze.

2. W skład dyżurujących zawodowych zastępów ratowniczych na każdej zmianie roboczej powinni wchodzić:

- 1) kierownik zawodowych zastępów ratowniczych,
- 2) 2 zastępowi,
- 3) 9 zawodowych ratowników górniczych,
- 4) mechanik sprzętu ratowniczego, będący zawodowym ratownikiem górniczym,
- 5) lekarz-ratownik górniczy.

3. Funkcję kierownika dyżurujących zawodowych zastępów ratowniczych powinien pełnić specjalista jednostki ratownictwa, będący zawodowym ratownikiem górniczym, mający kwalifikacje do prowadzenia prac ratowniczych w zakładzie górniczym, określone przez jednostkę ratownictwa.

4. Ratownicy górniczy oraz mechanicy sprzętu ratowniczego jednostki ratownictwa powinni odpowiadać wymaganiom przewidzianym dla ratowników górniczych oraz mechaników górniczych, będących członkami kopalnianej drużyny ratowniczej w podziemnym zakładzie górniczym.

§ 81. 1. W skład dyżurujących zastępów ratowniczych dla grup zakładów górniczych powinni wchodzić:

- 1) kierownik zastępów ratowniczych,
- 2) 2 zastępowi, w tym co najmniej 1 osoba dozoru,
- 3) 9 ratowników górniczych,
- 4) mechanik sprzętu ratowniczego — ratownik górniczy,
- 5) lekarz-ratownik górniczy,
- 6) specjalista jednostki ratownictwa, mający kwalifikacje do prowadzenia prac ratowniczych.

2. Kierownikiem dyżurujących zastępów ratowniczych dla grup zakładów górniczych powinna być osoba mająca kwalifikacje kierownika kopalnianej stacji ratownictwa górniczego. W uzasadnionych przypadkach funkcję kierownika zastępów może pełnić osoba dozoru wyższego będąca ratownikiem górniczym.

3. Osoby, o których mowa w ust. 1, powinny pełnić dyżur nieprzerwanie przez całą dobę.

4. Przepis § 80 ust. 4 stosuje się odpowiednio.

§ 82. 1. Do wykonania prac ratowniczych wymagających zastosowania specjalnych technik ratowniczych w jednostce ratownictwa powinny być utrzymywane następujące pogotowia specjalistyczne:

- 1) pomiarowe — do pomiaru parametrów fizykochemicznych powietrza i gazów pożarowych oraz oceny stopnia wybuchowości mieszanin gazowych,
- 2) do inertyzacji powietrza kopalnianego,
- 3) pożarowo-pianowe — do wykonywania prac ratowniczych przy zwalczaniu pożarów podziemnych, wymagających zastosowania sprzętu i urządzeń do podawania pian gaśniczych oraz izolacji wyrobisk, górotworu i zrobow,
- 4) zawałowo-wiertnicze — do prowadzenia prac ratowniczych związanych z ratowaniem ludzi uwięzionych pod zawałem lub odciętych od czynnych wyrobisk wskutek tąpnięcia lub zawału,
- 5) wodne — do usuwania skutków wdarcia się lub nie kontrolowanego dopływu do wyrobisk wody albo wody z luźnym materiałem,
- 6) przewoźnych wyciągów ratowniczych — do ewakuacji pracowników lub prowadzenia innych prac ratowniczych w szybach lub otworach wiertniczych wielkośrednicowych oraz prowadzenia prac awaryjno-rewizyjnych i kontrolnych, zarówno w szybach, jak i w otworach wielkośrednicowych.

2. W zależności od potrzeb w jednostce ratownictwa można tworzyć pogotowia specjalistyczne inne aniżeli określone w ust. 1.

3. Zawodowe pogotowia specjalistyczne powinny być zorganizowane w zastępy lub grupy specjalistyczne, utrzymywane w gotowości zarówno w dniach pracy, jak i w dniach wolnych od pracy.

§ 83. Lekarze-ratownicy górniczy pełniący dyżur w pogotowiu utrzymywanych przez jednostkę ratownictwa są zobowiązani do:

- 1) uczestniczenia w akcjach ratowniczych,
- 2) udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym,
- 3) uzgadniania z kierownictwem akcji ratowniczej zakresu dopuszczalnych fizycznych i termicznych obciążeń ratowników wykonujących prace ratownicze,
- 4) sprawowania opieki, o której mowa w § 41 ust. 1, i przeprowadzania szkolenia medycznego ratowników górniczych.

§ 84. 1. Jednostka ratownictwa powinna mieć specjalistyczny ośrodek badań lekarskich oraz przychodnię lekarską do przeprowadzania badań lekarskich ratowników górniczych.

2. Ośrodek i przychodnia, o których mowa w ust. 1, powinny działać z zachowaniem jednolitych kryteriów określających:

- 1) metodykę badań lekarskich i kryteria oceny zdolności do pracy w ratownictwie górniczym,

- 2) niezbędny zestaw środków i sprzętu medycznego do dyspozycji lekarza biorącego udział w akcji ratowniczej,
- 3) wymagania zdrowotne i zakres badań lekarskich dla lekarzy-ratowników górniczych,
- 4) sposób przeprowadzania przeglądów lekarskich ratowników przed wyjściem z bazy ratowniczej do strefy zagrożenia,
- 5) zasady naboru, zakres specjalistycznych szkoleń i badań lekarzy-ratowników górniczych.

3. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego wskaże jednostkę ratownictwa dla określenia kryteriów, o których mowa w ust. 2.

§ 85. Szkolenia, o których mowa w § 74 ust. 3 pkt 5, powinny być prowadzone przez specjalistów zawodowych pogotwi specjalistycznych jednostki ratownictwa, mających co najmniej 5-letni staż w ratownictwie górniczym.

3. Szczegółowe wymagania dotyczące jednostki ratownictwa dla zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi

§ 86. 1. W skład pogotowia ratowniczego w jednostce ratownictwa dla zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi powinni wchodzić:

- 1) kierownik zastępów ratowniczych,
- 2) 5 ratowników górniczych,
- 3) 2 mechanicy sprzętu ratowniczego.

2. Kierownikiem zastępów ratowniczych powinna być osoba mająca kwalifikacje kierownika kopalnianej stacji ratownictwa górniczego. W uzasadnionych przypadkach funkcję kierownika zastępów ratowniczych może pełnić osoba dozoru będąca ratownikiem górniczym.

3. Ratownicy górniczy oraz mechanicy sprzętu ratowniczego jednostki ratownictwa powinni odpowiadać wymaganiom przewidzianym dla ratowników górniczych oraz mechaników górniczych, będących członkami kopalnianej drużyny ratowniczej w zakładzie górniczym wydobywającym kopaliny otworami wiertniczymi.

§ 87. Jednostka ratownictwa może tworzyć pogotowia specjalistyczne, w zależności od rodzaju występujących zagrożeń.

§ 88. W jednostce ratownictwa dla zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi medyczna służba ratownictwa górniczego, o której mowa w § 76 ust. 1, może być zorganizowana w porozumieniu ze służbą medyczną zakładu górniczego lub z publicznym zakładem opieki zdrowotnej.

§ 89. Jednostka ratownictwa jest obowiązana do przeprowadzania praktycznych i teoretycznych szkoleń ratowników górniczych, pełniących dyżur w pogotowiu ratowniczym, zgodnie z zasadami określonymi w regulaminie, o którym mowa w § 71.

§ 90. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do jednostek ratownictwa dla zakładów wykonujących prace geologiczne, obejmujące roboty wykonywane w granicach obszaru górniczego, utworzonego dla kopaliny podstawowej, lub wykonywane z użyciem materiałów wybuchowych albo gdy projektowana głębokość wyrobiska przekracza 30 m, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Rozdział 4

PROWADZENIE AKCJI RATOWNICZYCH

1. Postanowienia ogólne

§ 91. W razie powstania zagrożenia życia i zdrowia pracowników zakładu górniczego, zagrożenia bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego lub zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego w związku z ruchem zakładu górniczego, należy niezwłocznie podjąć i prowadzić akcję ratowniczą.

§ 92. Akcję ratowniczą prowadzi kierownik ruchu zakładu górniczego, a do czasu jego przybycia — najwyższa funkcynie osoba kierownictwa lub dozoru ruchu obecna w zakładzie górniczym.

§ 93. W czasie akcji ratowniczej wszystkie decyzje związane z prowadzeniem akcji podejmuje jednoosobowo kierownik akcji ratowniczej.

§ 94. Każda akcja ratownicza powinna być prowadzona zgodnie z planem ratownictwa oraz ogólnymi zasadami prowadzenia akcji ratowniczej.

§ 95. Każdy, kto spostrzeże stan zagrożenia, o którym mowa w § 91, jest obowiązany:

- 1) zawiadomić o niebezpieczeństwie dyspozytora ruchu zakładu górniczego lub najbliższej znajdującą się osobę dozoru ruchu,
- 2) wspólnie z innymi osobami zorganizować, przy najbliższym aparacie telefonicznym lub innym środku łączności, punkt łączności z dyspozytorem ruchu zakładu górniczego, w celu stałego utrzymywania z nim kontaktu i pośredniczenia w porozumieniu się osób kierujących akcją ratowniczą z pracownikami przebywającymi w miejscu zagrożonym lub w jego sąsiedztwie,
- 3) podporządkować się ściśle poleceniom dyspozytora ruchu i osób kierownictwa lub dozoru ruchu, które organizują akcję ratowania ludzi i likwidacji zagrożenia.

§ 96. 1. Dyspozytor ruchu w podziemnym zakładzie górniczym po otrzymaniu wiadomości o zagrożeniu powinien:

- 1) powiadomić o tym niebezpieczeństwie osobę kierownictwa lub dozoru ruchu, przebywającą najbliższego miejsca zagrożenia, z jednoczesnym skierowaniem jej do tego miejsca, w celu zorganizowania akcji zabezpieczenia ludzi i likwidacji zagrożenia,
- 2) spowodować wyłączenie prądu elektrycznego w rejonie powstałego zagrożenia,
- 3) powiadomić o niebezpieczeństwie, wszelkimi dostępnymi środkami, ludzi znajdujących się w wyrobiskach zagrożonych i wskazać im miejsca, do których muszą się wycofać ze strefy zagrożonej, oraz skierować do udziału w akcji ratowniczej zastępy ratownicze dyżurujące w zakładzie górniczym,
- 4) powiadomić o zagrożeniu kierownika ruchu zakładu górniczego lub jego zastępcę, osobę kierownictwa lub dozoru ruchu odpowiedzialną za pracę w zakładzie górniczym na danej zmianie roboczej, kopalnianą stację ratownictwa górniczego oraz inne osoby i instytucje, zgodnie z ustaleniami planu ratownictwa,
- 5) wezwać do udziału w akcji zastępy ratownicze spoza

zakładu górniczego — na polecenie kierownika akcji ratowniczej.

2. Osoba kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego powiadomiona o powstaniu zagrożenia jest obowiązana niezwłocznie do:

- 1) przejęcia kierownictwa akcji ratowniczej,
- 2) wstrzymania ruchu na zagrożonych stanowiskach pracy, wycofania ludzi w bezpieczne miejsce oraz zorganizowania akcji ratowniczej,
- 3) dokonania oceny stanu zagrożenia oraz zastosowania wszelkich środków mających na celu likwidację tego zagrożenia oraz maksymalne ograniczenie strat,
- 4) przekazania dokładnej informacji o stanie zagrożenia oraz podjętych działaniach kierownikowi ruchu zakładu górniczego, po przejęciu przez niego kierownictwa akcji.

§ 97. W razie powstania zagrożenia i rozpoczęcia prowadzenia akcji ratowniczej, należy powiadomić wszystkie osoby i instytucje, przewidziane w planie ratownictwa.

§ 98. Szczegółowe zasady prowadzenia akcji ratowniczej w zakładzie górniczym określa załącznik nr 6 do rozporządzenia.

2. Organizacja i kierowanie akcją ratowniczą

Kierownik akcji ratowniczej

§ 99. 1. Kierownik akcji ratowniczej jest obowiązany:

- 1) dokonać oceny stanu zagrożenia załogi, ruchu zakładu górniczego oraz zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego w związku z ruchem zakładu górniczego,
- 2) wyznaczyć strefę zagrożenia (skażenia), obejmującą wyrobiska lub rejon zakładu górniczego, w których przejawiają się lub mogą się przejawiać skutki niebezpiecznego zdarzenia, zagrażające bezpieczeństwu ludzi lub ruchu zakładu górniczego, oraz ustalić sposób zabezpieczenia tej strefy,
- 3) wycofać ludzi ze strefy zagrożenia,
- 4) powołać kierownika akcji na dole (w obiekcie) i kierownika bazy ratowniczej,
- 5) powołać sztab doradczy kierownika akcji ratowniczej, zwany dalej „sztabem akcji”, spośród służb zakładu górniczego oraz wyznaczyć kierownika,
- 6) ustalić lokalizację bazy ratowniczej oraz sposób jej zabezpieczenia przed skutkami zagrożenia,
- 7) wyznaczyć, w razie potrzeby, miejsca pomocniczych baz ratowniczych oraz określić ich zakres działania i sposób organizacji,
- 8) ustalić miejsca, z których prowadzona będzie kontrola stanu zagrożenia, w szczególności kontrola parametrów fizykochemicznych powietrza i gazów pożarowych,
- 9) opracować plan likwidacji zagrożenia, który powinien być aktualizowany na bieżąco,
- 10) określić liczbę zastępów ratowniczych oraz innych pracowników zakładu górniczego potrzebnych do likwidacji zagrożenia oraz ustalić sposób koordynacji wykonywania tych prac,
- 11) ustalić rodzaje i ilość urządzeń i sprzętu koniecznych do realizacji planu likwidacji zagrożenia,

- 12) ustalić sposób i częstotliwość kontroli stanu zagrożenia w czasie trwania akcji ratowniczej oraz sposób kontroli miejsca zagrożenia po zakończeniu akcji,
- 13) ustalić, w zależności od potrzeb, zakres udziału w akcji służb ratownictwa górniczego zakładu górniczego oraz innych podmiotów przewidzianych planem ratownictwa,
- 14) współpracować z osobami wchodzącymi w skład sztabu akcji, tak aby sztab ten był w pełni zorientowany co do zakresu prac, jakie w ramach akcji wykonują poszczególne służby zakładu górniczego oraz inne podmioty,
- 15) dopilnować prowadzenia odpowiedniej dokumentacji obrazującej przebieg zagrożenia oraz działań zmierzających do jego likwidacji.

2. W czasie prowadzenia akcji ratowniczej, w przypadkach szczególnych, ze względu na bezpieczeństwo załogi lub zakładu górniczego, kierownik akcji może odstąpić od obowiązujących przepisów, wydanych na podstawie art. 78 ust. 1 pkt 1—4 ustawy, pod warunkiem postępowania zgodnego z obowiązującymi zasadami techniki górniczej. Każdy taki przypadek musi być zanotowany w książce akcji.

§ 100. Kierownik akcji ratowniczej powinien mieć do dyspozycji odrębne pomieszczenie w pobliżu sztabu akcji, w którym znajdują się środki łączności umożliwiające bezpośrednie połączenie ze sztabem akcji, bazą ratowniczą oraz osobami i służbami określonymi w planie ratownictwa.

§ 101. 1. W pomieszczeniach sztabu akcji powinna być zapewniona słyszalność meldunków o sytuacji w strefie zagrożenia, jak również wydanych poleceń dotyczących sposobu prowadzenia akcji.

2. W podziemnych zakładach górniczych wszystkie rozmowy telefoniczne dotyczące przebiegu akcji powinny być rejestrowane z podaniem czasu.

§ 102. W pomieszczeniu kierownika akcji ratowniczej przebywać mogą jedynie:

- 1) sekretarz techniczny kierownika akcji,
- 2) osoba odpowiedzialna za stan wentylacji w podziemnym zakładzie górniczym,
- 3) inne osoby wezwane przez kierownika akcji ratowniczej.

§ 103. Sekretarz techniczny akcji obowiązany jest prowadzić „Książkę prowadzenia akcji ratowniczej”, obrazującą przebieg prac oraz działań zmierzających do likwidacji zagrożenia. Książka prowadzenia akcji ratowniczej powinna zawierać w szczególności:

- 1) nazwę zakładu górniczego (obiektu), datę i godzinę rozpoczęcia akcji ratowniczej,
- 2) nazwisko i imię oraz stanowisko służbowe kierownika akcji ratowniczej,
- 3) polecenia kierownika akcji, osoby odpowiedzialne za wykonanie poleceń, termin wykonania, adnotacje o wykonaniu poleceń itp.,
- 4) ustalenia dotyczące likwidacji zagrożenia,
- 5) zapisy przebiegu akcji ratowniczej.

Sztab akcji

§ 104. 1. W zależności od potrzeb kierownik akcji ratowniczej może zaprosić do prac w sztabie akcji:

- 1) przedstawicieli jednostki ratownictwa,
- 2) przedstawicieli instytutów naukowo-badawczych i pracowników naukowych wyższych uczelni,
- 3) innych specjalistów.

2. Kierownik akcji ratowniczej powinien konsultować ze sztabem akcji decyzje dotyczące w szczególności:

- 1) zasięgu strefy zagrożenia (skażenia) i sposobu jej zabezpieczenia,
- 2) lokalizacji bazy ratowniczej i sposobu jej zabezpieczenia od strony zagrożonej,
- 3) liczby ratowników jednocześnie zatrudnionych w strefie zagrożenia i sposobu ich zabezpieczenia.

§ 105. Sztab akcji, działając w porozumieniu z kierownikiem akcji, powinien w szczególności dopilnować:

- 1) prawidłowego rozliczenia liczby pracowników zakładu górniczego, znajdujących się w strefie zagrożenia, i sposobu ich wycofania,
- 2) bieżącego śledzenia przebiegu akcji ratowniczej oraz analizowania skuteczności działań podejmowanych w ramach realizacji planu akcji ratowniczej,
- 3) powiadomienia rodzin pracowników poszkodowanych o powstałych wypadkach,
- 4) zorganizowania dodatkowej specjalistycznej opieki lekarskiej dla poszkodowanych i zorganizowania transportu poszkodowanych do szpitali,
- 5) opracowania projektów decyzji dotyczących likwidacji zagrożenia, dostosowanych do aktualnej sytuacji, i przekazywania na piśmie uwag kierownikowi akcji ratowniczej,
- 6) analizowania skuteczności działań podejmowanych w ramach realizacji planu akcji i przekazywania wniosków kierownikowi akcji,
- 7) prawidłowej realizacji poleceń wydanych przez kierownika akcji służbom pomocniczym w zakładzie górniczym oraz innym służbom spoza zakładu,
- 8) zapewnienia właściwej liczby ratowników i pracowników pomocniczych do realizacji planu akcji ratowniczej na każdej zmianie roboczej,
- 9) zapewnienia niezbędnego sprzętu i materiałów do wyposażenia ratowników zatrudnionych w akcji oraz do prac wykonywanych przez pomocnicze służby w zakładzie górniczym,
- 10) wykonania niezbędnych dokumentów dla kierownictwa akcji oraz dla osób kontrolujących przebieg akcji.

Kierownik akcji na dole (w obiekcie)

§ 106. 1. Do pełnienia funkcji kierownika akcji na dole (w obiekcie) należy wyznaczyć osobę kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego, która odbyła odpowiednie szkolenie z zakresu ratownictwa górniczego.

2. W zakładzie górniczym, wydobywającym kopaliny otworami wiertniczymi, kierownik akcji ratowniczej, w zależności od potrzeby, powołuje kierownika akcji w obiekcie.

3. Kierownik akcji na dole (w obiekcie) jest jedyną osobą uprawnioną do wydawania poleceń zastępom ratowniczym i innym pracownikom zatrudnionym w akcji ratowniczej i podlega kierownikowi akcji ratowniczej.

4. Kierownik akcji na dole (w obiekcie) zobowiązany jest w szczególności do:

- 1) realizacji planu akcji ustalonego przez kierownika akcji ratowniczej,
- 2) wykonywania tylko poleceń kierownika akcji ratowniczej, z tym że w przypadku nagłego niebezpieczeństwa może podejmować samodzielne decyzje, o których jest obowiązany powiadomić kierownika akcji ratowniczej,
- 3) ścisłego współpracowania z kierownikiem bazy ratowniczej oraz osobami dozoru zatrudnionymi w akcji i przy pracach związanych z likwidacją zagrożenia,
- 4) dopilnowania sprawnego wyprowadzenia ludzi ze strefy zagrożenia,
- 5) dopilnowania prawidłowego zabezpieczenia dojeżdżających do strefy zagrożenia,
- 6) organizowania łączności między bazą ratowniczą a pomieszczeniem kierownika akcji ratowniczej oraz zastępami ratowniczymi udającymi się do strefy zagrożenia,
- 7) określenia zadań dla zastępów ratowniczych udających się do strefy zagrożenia,
- 8) przejmowania meldunków od zastępów ratowniczych przebywających w strefie zagrożenia oraz powracających z niej po wykonaniu zadania,
- 9) ścisłego przekazywania do kierownika akcji ratowniczej meldunków o sytuacji i realizacji planu akcji,
- 10) dopilnowania, aby w rejonie bezpośredniego zagrożenia znajdowała się jednocześnie tylko taka liczba osób, jaka jest niezbędna do sprawnego prowadzenia prac ratowniczych,
- 11) organizowania, we współpracy z lekarzem znajdującym się w bazie ratowniczej, kontrolnych badań lekarskich ratowników przed wyjściem z bazy ratowniczej do strefy zagrożenia oraz pomocy medycznej pracownikom, którzy ulegli wypadkom,
- 12) dokonywania zmiany ze swoim zmiennikiem wyłącznie w bazie ratowniczej.

5. W podziemnym zakładzie górniczym kierownik akcji na dole zobowiązany jest ponadto do:

- 1) dokonywania wyboru miejsca (miejsc), w którym urządzona będzie baza ratownicza (bazy ratownicze),
- 2) dopilnowania bieżącego rozpoznania stanu zagrożenia i sytuacji wentylacyjnej w strefie zagrożenia i w jej sąsiedztwie,
- 3) zorganizowania pomiarów kontrolnych w strefie zagrożenia i innych miejscach wyznaczonych przez kierownika akcji ratowniczej,
- 4) dopilnowania prowadzenia książki meldunków i poleceń, w której odnotowuje się otrzymane polecenia, meldunki przekazywane kierownikowi akcji oraz informacje otrzymane od ratowników i pracowników zatrudnionych w akcji.

Baza ratownicza

§ 107. 1. W celu zgrupowania w jednym miejscu ratowników górniczych i innych osób oraz środków materiałowo-technicznych, niezbędnych do wykonywania prac ratow-

niczych, prawidłowego wykorzystania tych środków, zapewnienia ciągłości kierowania pracami ratowniczymi i ich nadzorowania oraz zapewnienia możliwie największego bezpieczeństwa zespołom ratowniczym, wykonującym prace ratownicze, należy każdorazowo założyć odpowiednio wyposażoną bazę ratowniczą.

2. W przypadku gdy prace ratownicze są prowadzone z kilku miejsc równocześnie, kierownik akcji ratowniczej obowiązany jest rozważyć potrzebę założenia kilku baz, przy czym ta, w której przebywa kierownik akcji na dole (w obiekcie), jest bazą główną, a pozostałe są bazami pomocniczymi.

§ 108. 1. W podziemnym zakładzie górniczym bazę ratowniczą należy zlokalizować w miejscu:

- 1) położonym poza strefą zagrożenia, przy czym w polach metanowych oraz w przypadku wystąpienia zagrożenia wybuchem gazów pożarowych, między bazą ratowniczą a strefą zagrożenia muszą znajdować się co najmniej dwa załamania wyrobisk,
- 2) znajdującym się w ustabilizowanym prądzie powietrza świeżego, w przypadku akcji przeciwpożarowych oraz w takich akcjach, w czasie których może wystąpić atmosfera niezdarna do oddychania,
- 3) znajdującym się w prądzie powietrza opływowego, w przypadku akcji ratowniczych innych niż wymienione w pkt 2,
- 4) zapewniającym odpowiednie warunki dla pomieszczenia przebywających w niej osób oraz składowania środków potrzebnych do przeprowadzenia prac ratowniczych.

2. W podziemnym zakładzie górniczym, wydobywającym kopaliny palne, baza ratownicza powinna być zlokalizowana w miejscu oddzielonym od strefy zagrożenia pożarowego zaporą przeciw wybuchowi pyłu węglowego.

3. W przypadku braku zabezpieczenia, o którym mowa w ust. 2, należy je wykonać w pierwszej fazie akcji przeciwpożarowej, a do czasu wykonania tego zabezpieczenia bazę ratowniczą należy założyć w odpowiednio zwiększonej odległości od strefy zagrożenia.

§ 109. 1. W bazie ratowniczej należy przygotować i urządzić miejsca do:

- 1) pracy kierownika akcji na dole (w obiekcie), kierownika bazy ratowniczej i innych osób kierujących pracami ratowniczymi lub nadzorujących ich wykonanie,
- 2) pracy mechanika sprzętu ratowniczego,
- 3) pracy lekarza, jeśli bierze udział w akcji ratowniczej,
- 4) wypoczynku ratowników po wykonaniu prac ratowniczych lub oczekujących na wykonanie tych prac oraz dla zastępu (zastępów) ubezpieczającego,
- 5) składowania urządzeń, sprzętu i materiałów przygotowanych do użycia w akcji ratowniczej,
- 6) składowania urządzeń, sprzętu i materiałów niesprawnych lub zużytych w czasie wykonywania prac ratowniczych.

2. Miejsca składowania sprzętu ratowniczego przeznaczonego do użycia w akcji ratowniczej oraz sprzętu użytego i wymagającego wymiany, kontroli i naprawy powinny być wyraźnie oznaczone.

3. W podziemnym zakładzie górniczym, w przypadku zdalnego pobierania prób powietrza i analizy tych prób za pomocą chromatografu lub innych urządzeń, należy wydzielić część bazy ratowniczej niezbędną do zainstalowania odpowiedniego sprzętu oraz do pracy osób obsługujących ten sprzęt lub wyznaczyć inne miejsce do zlokalizowania tego sprzętu, odpowiadające wymaganiom określonym w § 108.

§ 110. Baza ratownicza powinna mieć stałą łączność telefoniczną lub radiową z pomieszczeniem kierownika akcji i zastępami wykonującymi prace ratownicze.

§ 111. 1. Baza ratownicza powinna być wyposażona stosownie do rozmiarów i rodzajów prowadzonej akcji ratowniczej.

2. W podziemnym zakładzie górniczym wyposażenie bazy ratowniczej powinno obejmować:

- 1) wyposażenie zasadnicze bazy w sprzęt oraz urządzenia i środki do wykonywania prac ratowniczych,
- 2) wyposażenie uzupełniające (specjalistyczny sprzęt ratowniczy), które wynika z rodzaju prowadzonej akcji ratowniczej, ustalane przez kierownika akcji ratowniczej,
- 3) wyposażenie pomocnicze, ułatwiające działalność bazy lub konieczne do prawidłowego funkcjonowania bazy, ustalane przez kierownika akcji na dole z kierownikiem bazy ratowniczej.

3. W zakładzie górniczym wydobywającym kopaliny otworami wiertniczymi wyposażenie bazy ratowniczej w sprzęt ratowniczy oraz urządzenia i środki do wykonywania prac ratowniczych, w zależności od rodzaju zagrożenia, określa kierownik akcji w porozumieniu z kierownikiem bazy.

4. Wyposażenie bazy ratowniczej w podziemnym zakładzie górniczym reguluje załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 112. Sprzęt i urządzenia, które nie posiadają dopuszczenia do stosowania w podziemnych wyrobiskach zakładów górniczych, a takiego dopuszczenia wymagają, można używać do wykonywania prac ratowniczych tylko na podstawie decyzji kierownika akcji ratowniczej.

Kierownik bazy ratowniczej

§ 113. 1. Do pełnienia funkcji kierownika bazy ratowniczej można wyznaczyć tylko te osoby kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego, które odbyły odpowiednie szkolenie w zakresie ratownictwa górniczego.

2. Kierownik bazy ratowniczej jest obowiązany:

- 1) spowodować wykonanie odpowiednich stanowisk na sprzęt ratowniczy i pomocniczy znajdujący się w bazie,
- 2) odpowiednio rozlokować sprzęt w bazie,
- 3) zorganizować miejsca wyczekiwania i wypoczynku dla ratowników uczestniczących w akcji,
- 4) dopilnować wyposażenia bazy w wymagany sprzęt,
- 5) zorganizować w bazie miejsce pracy dla lekarza, jeśli zachodzi potrzeba jego obecności,
- 6) dopilnować właściwego wyposażenia ratowników udających się do prac ratowniczych w strefie zagrożenia,
- 7) dopilnować właściwego rozmieszczenia sprzętu kontrolno-pomiarowego obsługiwanego z bazy,

8) bieżąco aktualizować mapę rejonu prac ratowniczych znajdującą się w bazie,

9) dopilnować właściwego przeprowadzania kontroli sprzętu stanowiącego wyposażenie zastępu ratowniczego, zarówno przez mechanika sprzętu ratowniczego, jak i przez ratowników i zastępowych,

10) dopilnować przeprowadzenia przez lekarza badań kontrolnych ratowników wchodzących do strefy zagrożenia i z niej wracających, w razie prowadzenia prac w szczególnie trudnych warunkach,

11) dopilnować właściwej organizacji udzielania pomocy medycznej osobom poszkodowanym w razie wypadku,

12) dopilnować dostawy do bazy napojów oraz żywności,

13) ewidencjonować osoby przybywające do bazy i znajdujące się w rejonie prowadzenia prac ratowniczych,

14) dokumentować przebieg akcji ratowniczej, związanej z daną bazą,

15) rejestrować czas wyjścia zastępów ratowniczych z bazy do strefy zagrożenia oraz czas powrotu zastępów do bazy ratowniczej,

16) wykonać obowiązki określone w § 25 ust. 5 pkt 1 i 2,

17) stale przebywać w bazie ratowniczej.

3. Kierownik bazy podlega kierownikowi akcji na dole.

§ 114. 1. Wszystkie osoby przybywające do bazy ratowniczej są obowiązane zgłosić się do kierownika bazy ratowniczej.

2. Zastępowi zastępów ratowniczych i kierownicy innych zespołów ratowniczych przybywający do bazy ratowniczej oraz osoby dozoru zgłaszające się w bazie są obowiązani przedstawić kierownikowi bazy ratowniczej imienny wykaz podległych im osób, a ponadto kartę udziału zastępu ratowniczego w akcji.

3. Każda osoba przybyła do bazy ratowniczej może opuścić bazę tylko za zezwoleniem kierownika bazy ratowniczej.

Kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego w czasie akcji ratowniczej

§ 115. 1. W czasie akcji ratowniczej w kopalnianej stacji ratownictwa górniczego powinien być stale obecny kierownik kopalnianej stacji ratownictwa górniczego lub jego zastępca.

2. Kierownik kopalnianej stacji ratownictwa, w czasie akcji ratowniczej, jest obowiązany zapewnić:

- 1) przygotowanie odpowiedniej ilości sprawnego sprzętu ratowniczego i pomocniczego, jaki może być potrzebny do prowadzenia akcji,
- 2) przygotowanie odpowiedniej liczby zastępów ratowniczych na poszczególnych zmianach roboczych oraz obecność w tych zastępach odpowiednich specjalistów,
- 3) prowadzenie ścisłej ewidencji ratowników własnych i obcych,
- 4) przygotowanie odpowiedniej ilości dodatkowej odzieży ochronnej i innych środków,
- 5) dostawę napojów i żywności,
- 6) niezbędne środki transportu do przewozu sprzętu i ratowników we współdziałaniu z innymi służbami zakładu górniczego,

- 7) dodatkową obsadę mechaników sprzętu ratowniczego, przewidzianych do pracy zarówno w kopalnianej stacji ratownictwa, jak i w bazie ratowniczej.

3. Zabezpieczenie medyczne akcji ratowniczych

§ 116. 1. Kierownik akcji ratowniczej powinien zapewnić niezbędne zabezpieczenie medyczne w czasie akcji ratowniczej.

2. Pomoc lekarską w czasie akcji ratowniczych mogą zapewnić:

- 1) lekarze-ratownicy górniczy z jednostki ratownictwa,
- 2) lekarze spełniający wymagania przepisów ogólnych, których udział zapewni zakład górniczy.

3. Kierownik akcji ratowniczej określa konieczną liczbę lekarzy na zmianie roboczej do medycznego zabezpieczenia akcji ratowniczej.

§ 117. 1. W czasie akcji ratowniczych prowadzonych w podziemnych zakładach górniczych, związanych z ratowaniem zagrożonych lub poszkodowanych ludzi, prowadzonych w trudnych warunkach cieplnych oraz atmosferze niezdanej do oddychania, w bazie ratowniczej musi być lekarz mający do dyspozycji środki i sprzęt medyczny.

2. W przypadku innych akcji o potrzebie obecności lekarza w bazie ratowniczej decyduje kierownik akcji ratowniczej.

§ 118. Miejscem pracy lekarza, w tym lekarza-ratownika górniczego, w czasie akcji ratowniczej jest baza ratownicza, w której powinien być przygotowany sprzęt do udzielania pomocy poszkodowanym, jak również — w razie potrzeby — do przeprowadzania badań kontrolnych ratowników udających się do wykonywania prac ratowniczych lub wracających ze strefy zagrożenia po wykonaniu zadań.

§ 119. W czasie akcji ratowniczych, prowadzonych w atmosferze zawierającej gazy szkodliwe lub niedostateczną zawartość tlenu, w szczególności przy pożarach, wybuchach gazów i pyłu węglowego, wyrutach gazów i skał, nagłych wypływach gazów do wyrobisk, w trudnych warunkach cieplnych, podczas erupcji płyru złożowego w zakładach poszukujących oraz w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wierniczymi, nie wolno kierować lekarza do strefy zagrożenia.

§ 120. W akcjach ratowniczych w czasie których w strefie zagrożenia występują warunkistwarzające potrzebę używania aparatów oddechowych, lekarz w uzgodnieniu z kierownikiem akcji może udzielić pomocy poszkodowanym przebywającym jeszcze w strefie zagrożenia, jeżeli stwierdzi, że może pracować w warunkach istniejącego zagrożenia.

4. Udział jednostki ratownictwa w akcji ratowniczej

§ 121. 1. W razie powierzenia przez przedsiębiorcę jednostce ratownictwa czynności w zakresie ratownictwa górniczego, o potrzebie wezwania do akcji służb ratowniczych tej jednostki decyduje kierownik akcji ratowniczej.

2. Specjalista jednostki ratownictwa, będący zawodowym ratownikiem górniczym i biorący udział w akcji ratowniczej w wyrobiskach podziemnych (w obiekcie), jest zobowiązany do współpracy z kierownikiem akcji na dole (w obiekcie), w zakresie dotyczącym w szczególności:

- 1) wyposażenia bazy w sprzęt ratowniczy oraz w sprzęt niezbędny do realizacji zadania, jakie ma być wykonane na danej zmianie roboczej,

- 2) pracy kierownika bazy, lekarza-ratownika górniczego oraz mechanika sprzętu ratowniczego zatrudnionego w bazie,
- 3) prawidłowości przygotowania zastępów ratowniczych przed ich wyjściem z bazy do wykonywania prac ratowniczych,
- 4) dopilnowania przestrzegania czasu pracy zastępów ratowniczych w strefie zagrożenia,
- 5) dopilnowania pracy specjalistów z jednostki ratownictwa, zatrudnionych przy pracach pomiarowych i innych.

3. Pracujący w sztabie akcji przedstawiciel jednostki ratownictwa jest zobowiązany do:

- 1) ścisłej współpracy z kierownikiem akcji ratowniczej oraz innymi członkami sztabu akcji w zakresie sposobu jej organizacji,
- 2) współpracy w zakresie zabezpieczenia medycznego akcji ratowniczej,
- 3) koordynacji pracy pracowników jednostki ratownictwa biorących udział w akcji ratowniczej.

§ 122. O potrzebie wezwania do akcji zastępów ratowniczych innych przedsiębiorców decyduje kierownik akcji ratowniczej.

5. Organizacja pracy zastępów ratowniczych w akcjach ratowniczych

Podstawowe zasady działania zastępów ratowniczych w akcjach ratowniczych

§ 123. W podziemnym zakładzie górniczym:

- 1) w razie powstania zagrożenia i konieczności podjęcia akcji ratowniczej, zastęp dyżurujący lub zastępy zabezpieczające kilka zakładów górniczych są zobowiązane do niezwłocznego udania się do miejsca wskazanego przez dyspozytora ruchu zakładu górniczego lub osobę kierującą akcją ratowniczą,
- 2) zastępowy zastępu dyżurującego, w drodze do miejsca akcji, jest obowiązany utrzymywać łączność z dyspozytorem ruchu zakładu górniczego,
- 3) po przybyciu na wskazane miejsce zastęp dyżurujący powinien zgłosić się do kierownika akcji ratowniczej, a następnie przystąpić do wykonywania prac ratowniczych zgodnie z jego poleceniem,
- 4) w razie utrzymywania tylko jednego zastępu dyżurującego, wymagane przepisami ubezpieczenie tego zastępu do wykonywania prac ratowniczych stanowią zastępy znajdujące się w drodze do bazy ratowniczej.

§ 124. 1. Liczba osób zatrudnionych w akcji ratowniczej powinna być ograniczona tylko do pracowników zatrudnionych przy wykonywaniu i nadzorowaniu prac ratowniczych i pomocniczych.

2. Kierownik akcji ratowniczej jest obowiązany określić zakres prac ratowniczych przewidzianych do wykonywania przez ratowników górniczych oraz przez osoby nie będące ratownikami górniczymi.

3. W przypadku prac ratowniczych wykonywanych w związku z powstałym zagrożeniem, w którego wyniku w strefie zagrożenia powstała lub może powstać atmosfera niezdalna do oddychania, w strefie tej należy zatrudnić wyłącznie ratowników górniczych.

§ 125. 1. W czasie akcji ratowniczych dzielenie zastępów ratowniczych na mniejsze zespoły jest niedopuszczalne.

2. Ratowników zatrudniać można równocześnie w kilku miejscach lub kolejno w jednym miejscu, pod warunkiem utrzymywania z nimi przez zastępowego kontaktu głosowego lub wzrokowego.

§ 126. 1. Podczas akcji ratowniczej pracą ratowników w zastępie kieruje zastępowy.

2. Gdy w trakcie prac ratowniczych zastępowy nie może dalej pełnić funkcji, jego obowiązki musi przejąć zastępca.

§ 127. 1. W czasie akcji ratowniczej zastępowy jest odpowiedzialny za:

- 1) wyznaczenie swojego zastępcy,
- 2) dopilnowanie wykonania kontroli aparatów przez ratowników podległego mu zastępu, przed wyjściem z bazy,
- 3) ustalenie miejsca nałożenia masek, jeśli okoliczności nie wymagają ich nałożenia przy wyjściu z bazy,
- 4) wykonanie czynności kontrolnych przewidzianych dla zastępowego po nałożeniu masek przez ratowników podległego mu zastępu,
- 5) pobranie z bazy przez zastęp wyposażenia niezbędnego do wykonania zleconych prac ratowniczych,
- 6) dokonanie okresowej (co 15 minut) kontroli zapasu tlenu (powietrza) w aparatach ratowniczych,
- 7) przeprowadzenie ponownej kontroli szczelnego nałożenia masek i stanu aparatów, a zwłaszcza węży, po przejściu trudnego odcinka drogi,
- 8) dopilnowanie, aby w warunkach słabej widoczności zastęp był połączony linką ratowniczą,
- 9) organizację pracy w zastępie oraz właściwe wykonanie zadań zleconych przez kierownika akcji na dole,
- 10) utrzymywanie łączności z bazą oraz dokonywanie pomiarów składu atmosfery i temperatury w miejscu pracy zastępu,
- 11) rozdzielenie prac do wykonania przez poszczególnych ratowników i ich zorganizowanie zgodnie z ustaleniami kierownika akcji.

2. W czasie dojścia do miejsca wykonywania prac ratowniczych i powrotu do bazy zastęp idzie w następującej kolejności: zastępca zastępowego, ratownicy i zastępowy.

3. W drodze do miejsca wykonywania prac ratowniczych zastępowy ma obowiązek dokonywania obserwacji oraz czynności kontrolno-pomiarowych, określonych przez kierownika akcji ratowniczej, a także informowania o dokonanych spostrzeżeniach i pomiarach kierownika bazy ratowniczej.

4. Zastępowy obowiązany jest stale czuwać nad pracą swego zastępu w czasie wykonywania prac ratowniczych. Może on wykonywać prace w ramach zadań zleconych zastępowi ratowniczemu, jeżeli to nie ograniczy jego możliwości czuwania nad bezpieczeństwem ratowników w zastępie.

5. Po przybyciu do bazy zastępowy zgłasza przełożonemu powrót zastępu, sposób wykonania zadania i swoje spostrzeżenia.

§ 128. 1. W podziemnym zakładzie górniczym, w celu przeprowadzenia prac ratowniczych z udziałem ratowników,

kierownik akcji ratowniczej powinien dysponować co najmniej dwoma zastępami ratowniczymi, z których jeden jest zatrudniony w strefie zagrożenia, a drugi ubezpiecza go przebywając w bazie ratowniczej.

2. Od postanowień ust. 1 można wyjątkowo odstąpić w razie konieczności ratowania ludzi, pod warunkiem, że drugi zastęp — ubezpieczający znajduje się w drodze do bazy ratowniczej.

3. W zakładzie górniczym wydobywającym kopaliny otworami wiertniczymi sposób ubezpieczenia ratowników wykonujących prace ratownicze ustala kierownik akcji ratowniczej.

§ 129. 1. Zastęp ratowniczy wysyłany do prac w strefie zagrożenia powinien być poinformowany o rodzaju zagrożenia i warunkach w strefie zagrożenia, drodze (drogach) dojścia do strefy zagrożenia i do miejsca pracy w tej strefie oraz o zadaniach, jakie jest obowiązany wykonać.

2. Zastęp ratowniczy, kierowany do prac w strefie zagrożenia, musi być wyposażony w sprzęt ratowniczy, stosownie do rodzaju zagrożenia.

3. W poleceniu wydanym zastępowemu należy podać dokładny czas wyjścia z bazy ratowniczej oraz planowany czas powrotu po wykonaniu zadania.

4. Wyjście zastępu z bazy ratowniczej do strefy zagrożenia może nastąpić tylko po zgłoszeniu o tym kierownikowi bazy.

§ 130. 1. W czasie przeprowadzania rozpoznania zagrożenia w składzie zastępu (zastępów) wysyłanego z bazy ratowniczej do strefy zagrożenia powinien być ratownik znający teren, w którym jest przeprowadzana akcja ratownicza.

2. Zastępy ratownicze, którym zlecono zadanie ewakuacji osób zagrożonych, udzielenia pierwszej pomocy poszkodowanym oraz wytransportowania ich do bazy, powinny być wyposażone w sprzęt do udzielania pierwszej pomocy i transportu poszkodowanych (np. nosze) oraz w razie występowania atmosfery niezdanej do oddychania — w sprzęt ochrony dróg oddechowych, przeznaczony do ewakuacji osób.

3. Zastęp ratowniczy w drodze do miejsca wykonywania prac ratowniczych w strefie zagrożenia, w czasie ich wykonywania oraz w drodze powrotnej, powinien przez cały czas utrzymywać łączność telefoniczną lub radiową z bazą ratowniczą.

4. W razie gdy łączność, o której mowa w ust. 3, zostanie przerwana, zastęp ratowniczy jest obowiązany wycofać się do bazy, przy czym przy wycofywaniu się powinien dążyć do nawiązania łączności za pomocą umownych sygnałów.

5. W podziemnych zakładach górniczych należy stosować następujące sygnały umowne:

1) sygnały akustyczne:

sygnały bazy:

2 uderzenia — czy wszystko w porządku?

3 uderzenia — pomoc idzie

4 uderzenia — wracać

sygnały zastępu:

2 uderzenia — wszystko w porządku

3 uderzenia — żądamy pomocy

4 uderzenia — wracamy,

- 2) sygnały świetlne:
w razie powstania możliwości wykorzystania sygnalizacji świetlnej ustala się:
sygnały bazy:
2 długie sygnały — czy wszystko w porządku?
3 długie sygnały — pomoc idzie
4 długie sygnały — wracać
sygnały zastępu:
2 długie sygnały — wszystko w porządku
3 długie sygnały — żądamy pomocy
4 długie sygnały — wracamy,
- 3) przed rozpoczęciem nadawania sygnałów należy zwrócić na nie uwagę odbiorców przez nadanie krótkich kilku po sobie następujących sygnałów; odbiorcy sygnałów są obowiązani w ten sam sposób zapewnić nadających, że są gotowi do odbioru sygnałów.

§ 131. 1. W czasie wykonywania prac ratowniczych każdy ratownik jest zobowiązany do uważnego obserwowania miejsca wykonywania tych prac. W razie stwierdzenia zagrożenia, jest obowiązany ostrzec pozostałych ratowników i powiadomić zastępowego.

2. Niedopuszczalne jest samowolne oddalanie się ratowników z miejsca pracy zastępu ratowniczego lub wykonywanie jakichkolwiek prac bez ich uprzedniego uzgodnienia z zastępowym.

§ 132. 1. Powtórne skierowanie zastępu do prac ratowniczych w strefie zagrożenia może nastąpić po odpowiednim wypoczynku, który nie powinien być krótszy od czasu pracy. Jeżeli w bazie jest obecny lekarz, to on określa zdolność ratowników do dalszego wykonywania prac ratowniczych oraz niezbędny czas na regenerację sił.

2. W razie gdy kierownik akcji nie przewiduje dalszego zatrudnienia zastępu ratowniczego, opuszczenie bazy może nastąpić tylko po uzyskaniu zgody kierownika bazy.

§ 133. 1. Jeżeli w akcji ratowniczej ratownik załabnie lub ulegnie wypadkowi, pozostali członkowie zastępu powinni natychmiast powiadomić o tym kierownika bazy, wycofać się ze strefy zagrożonej, wyprowadzając lub wynosząc poszkodowanego, i oddać go pod opiekę lekarza.

2. O fakcie załabnięcia lub wypadku w czasie akcji ratowniczej należy niezwłocznie powiadomić właściwy organ państwowego nadzoru górniczego.

§ 134. 1. Jeżeli w akcji ratowniczej zatrudnione są również zastępy obce, do czasu dokładnego rozpoznania terenu prac ratowniczych zastępom tym należy przydzielić przewodników.

2. Przewodnicy, o których mowa w ust. 1, mogą stanowić każdorazowo szóstą osobę w zastępie i obowiązani są towarzyszyć zastępowi ratowniczemu.

3. Jeżeli prace ratownicze są prowadzone w warunkach atmosfery niezdanej do oddychania, przewodnik musi być ratownikiem górniczym.

§ 135. Kierownik stacji ratowniczej jest obowiązany zapewnić przybyłym zastępom ratowniczym pomoc przy transporcie sprzętu i urządzeń ratowniczych na terenie zakładu górniczego oraz w drodze do bazy ratowniczej.

Zasady organizacji pracy zastępów ratowniczych w atmosferze niezdanej do oddychania

§ 136. Za akcję ratowniczą w atmosferze niezdanej do oddychania uważa się wszelkie prace przeprowadzone przez

ratowników w atmosferze, w której w wyniku nagromadzenia się wody, pożaru, wybuchu gazów lub pyłów, wyrzutu gazów i skał, wypływu gazów z górotworu lub zrobów, braku przepływu powietrza, erupcji płynu złożowego, awarii instalacji technologicznej, występuje przekroczenie dopuszczalnych stężeń gazów lub par szkodliwych albo niedostateczna zawartość tlenu.

§ 137. 1. Prace ratownicze w atmosferze niezdanej do oddychania należy wykonywać wyłącznie przy pomocy ratowników używających tlenowych (powietrznych) aparatów oddechowych roboczych.

2. Zastęp ratowniczy powinien być wyposażony w tlenowe (powietrzne) aparaty oddechowe robocze tego samego typu oraz o jednakowym czasie ochronnego działania.

3. W zakładzie górniczym wydobywającym kopaliny otworami wiertniczymi kierownik akcji może ustalić sprzęt ochrony dróg oddechowych, stosowany podczas wykonywania prac ratowniczych, inny niż wymieniony w ust. 1, spełniający wymagania określone w § 24 ust. 1.

§ 138. 1. Ratownicy przed wyjściem z bazy do strefy zagrożenia są zobowiązani do wykonywania kontroli sprawności tlenowych (powietrznych) aparatów oddechowych roboczych, zgodnie z instrukcją użycia tych aparatów.

2. Po wykonaniu czynności, o której mowa w ust. 1, zastępowy jest obowiązany osobiście skontrolować prawidłowość założenia i działania tlenowego (powietrznego) aparatu oddechowego roboczego każdego ratownika, zgodnie z instrukcją jego użycia, kontrolę zaś aparatu zastępowego wykonuje jego zastępca.

§ 139. Zakładanie tlenowych (powietrznych) aparatów oddechowych roboczych przez ratowników i związane z tym czynności kontrolne powinny być wykonywane tylko na polecenie zastępowego i pod jego nadzorem.

§ 140. 1. W podziemnym zakładzie górniczym zastęp wyruszający z bazy do miejsca wykonywania prac ratowniczych w atmosferze niezdanej do oddychania powinien być wyposażony w:

- 1) tlenowe aparaty oddechowe robocze,
- 2) oświetlenie osobiste dla każdego ratownika,
- 3) butlę dwulitrową (zapasową) z tlenem o ciśnieniu 20 MPa i urządzenie do podawania tlenu pod maskę,
- 4) przyrządy do wykrywania i pomiaru gazów, ustalone przez kierownika akcji,
- 5) jeden komplet kluczy do tlenowych aparatów oddechowych roboczych, opatrunki osobiste, kredę, metr, zegarek, notes, nóż ciesielski, termometr górniczy oraz linkę ratowniczą,
- 6) inny dodatkowy sprzęt według potrzeb, ustalony przez kierownika bazy.

2. W zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi zastęp wyruszający z bazy do miejsca wykonywania prac ratowniczych w tlenowych (powietrznych) aparatach oddechowych roboczych powinien być wyposażony również we właściwą odzież ochronną, sprzęt kontrolno-pomiarowy, narzędzia i inne środki potrzebne do wykonania zadania, ustalone przez kierownika akcji.

3. W razie przewidywanego ratowania ludzi, zastęp jest obowiązany zabrać dodatkowo sprzęt ochrony dróg oddechowych, przeznaczony do ewakuacji poszkodowanych, nosze i inny sprzęt do udzielania pierwszej pomocy, ustalony przez kierownika akcji.

§ 141. 1. Jeżeli baza ratownicza znajduje się blisko strefy zagrożenia, zastępowy jest obowiązany polecić założenie tlenowych aparatów oddechowych roboczych, otwarcie tlenu i nałożenie masek już w bazie ratowniczej.

2. Jeżeli nie zachodzi przypadek, o którym mowa w ust. 1, należy postępować następująco:

- 1) ratownicy wychodzą z bazy do miejsca ustalonego przez kierownika akcji tylko w założonych tlenowych (powietrznych) aparatach oddechowych roboczych i przykręconych do nich maskach, przy zamkniętym dopływie tlenu (powietrza),
- 2) w drodze z bazy do miejsca wykonywania prac ratowniczych zastępowy idzie na czele zastępu i jest obowiązany przeprowadzać doraźne kontrole składu atmosfery podręcznymi przyrządami do wykrywania i pomiaru gazów, w okresach ustalonych przez kierownika akcji; w razie stwierdzenia dymów lub niebezpiecznych stężeń gazów szkodliwych, zastępowy jest obowiązany zatrzymać zastęp, nakazać otwarcie dopływu tlenu (powietrza) i nałożenie masek oraz skontrolować prawidłowość nałożenia i szczelności masek, jak również zapas tlenu (powietrza) i otwarcie zaworu w tlenowym (powietrznym) aparacie oddechowym roboczym każdego ratownika; nałożenie maski i otwarcie zaworu aparatu zastępowego kontroluje jego zastępca,
- 3) w razie nagłej zmiany stężenia gazów szkodliwych, należy natychmiast otworzyć dopływ tlenu (powietrza) i nałożyć maski bez przeprowadzenia kontroli stanu aparatów, o której mowa w ust. 2 pkt 2,
- 4) po stwierdzeniu prawidłowego nałożenia masek i stanu aparatów zastęp może wyruszyć do strefy zagrożenia według kolejności określonej w § 127 ust. 2.

§ 142. 1. Przed wejściem do strefy zagrożenia zastęp jest zobowiązany do poruszania się w szyku zwartym (w razie zadymienia ratownicy powinni być połączeni linką ratowniczą), w kolejności określonej w § 127 ust. 2. W tym samym porządku musi odbywać się powrót zastępu do bazy.

2. Jeżeli zastępowy i ratownicy jego zastępu nie znają rejonu zakładu górniczego, w którym są wykonywane prace ratownicze, na czele zastępu powinien iść ratownik-przewodnik, o którym mowa w § 134.

3. Zastępowy musi przestrzegać zasady, że każdy ratownik musi posiadać na bezpieczną drogę powrotu zapas tlenu (powietrza) w ilości dwukrotnie większej od tej, jaką zużył na drogę z bazy do miejsca docelowego, powiększony o 1 MPa.

§ 143. 1. W razie jakiegokolwiek niedyspozycji ratownika lub niewłaściwego działania tlenowego (powietrznego) aparatu oddechowego roboczego, zastępowy jest zobowiązany do natychmiastowego zgłoszenia o tym kierownikowi bazy i wycofania całego zastępu do bazy.

2. Ratownikowi wykonującemu pracę w atmosferze niezdanej do oddychania nie wolno zdjąć ani zerwać maski.

3. W razie zerwania maski przez ratownika, zastępowy musi ponownie nałożyć mu maskę, dodać tlenu zaworem dodatkowym (w razie stosowania tlenowych aparatów roboczych), powiadomić kierownika bazy i natychmiast wycofać zastęp do atmosfery zdanej do oddychania.

4. Każde użycie zaworu dodatkowego w tlenowym aparacie oddechowym roboczym ratownik powinien zgłosić zastępowemu, który ma obowiązek skontrolować zapas tlenu w aparacie tego ratownika.

§ 144. 1. Ratownikom wolno zdjąć tlenowe (powietrzne) aparaty oddechowe robocze (maski) dopiero na polecenie zastępowego, gdy ten przekona się, że zastęp jest już w atmosferze nieszkodliwej dla zdrowia.

2. Czas pracy ratownika w tlenowym aparacie oddechowym roboczym należy ograniczyć do 2 godzin; ratownik może pracować w aparacie dłużej niż 2 godziny w razie ratowania ludzi lub wykonywania ważnych czynności na polecenie kierownika akcji.

3. Czas pracy ratownika używającego powietrznego aparatu oddechowego roboczego powinien być dostosowany do czasu ochronnego działania aparatu, z uwzględnieniem zasady, o której mowa w § 142 ust. 3.

§ 145. W razie wielokrotnego używania tlenowych (powietrznych) aparatów oddechowych roboczych w wyrobiskach, jeden z mechaników sprzętu ratowniczego zakładu górniczego powinien znajdować się w bazie ratowniczej.

§ 146. Wykonywanie czynności kontrolnych w strefie zagrożenia, w której występuje atmosfera niezdalna do oddychania, jest dozwolone wyłącznie przez osoby będące ratownikami górniczymi, udające się do tej strefy wraz z zastępem ratowniczym, z zachowaniem wymagań określonych w § 137.

§ 147. W razie wypadku ratownika używającego tlenowego (powietrznego) aparatu oddechowego:

- 1) zastępowy, po wyjściu zastępu ze strefy zagrożenia i po zdjęciu maski poszkodowanemu, powinien odczytać wskazanie manometru, zamknąć dopływ tlenu (powietrza) w aparacie poszkodowanego oraz oddać poszkodowanego pod opiekę lekarską,
- 2) kierownik bazy ratowniczej powinien zabezpieczyć i przekazać do kopalnianej stacji ratownictwa górniczego tlenowy (powietrzny) aparat roboczy poszkodowanego, wraz z przykręconą do niego maską używaną w czasie wypadku,
- 3) aparat, wraz z pochłaniaczami i maską, do czasu przekazania specjalistycznej jednostce, wskazanej przez właściwy organ państwowego nadzoru górniczego, powinien być zabezpieczony przez kierownika kopalnianej stacji ratownictwa górniczego w zamkniętym pomieszczeniu.

Rozdział 5

SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA W ZAKRESIE ORGANIZACJI SPECJALISTYCZNEJ SŁUŻBY RATOWNICTWA DO WYKONYWANIA PRAC PODWODNYCH W PODZIEMNYCH WYROBISKACH GÓRNICZYCH

§ 148. Do wykonywania prac podwodnych w podziemnych wyrobiskach górniczych może być powołana specjalistyczna służba ratownicza, którą stanowią:

- 1) co najmniej dwa zastępy ratownicze specjalistyczne do wykonywania prac podwodnych, zwane dalej „zastępami nurkowymi”,
- 2) mechanicy nurkowego sprzętu ratowniczego,
- 3) kierownicy prac podwodnych,
- 4) lekarze-ratownicy przygotowani do współdziałania z zastępami nurkowymi.

§ 149. Specjalistyczna służba ratownicza, o której mowa w § 148, może być powołana w ramach służby ratownictwa w zakładzie górniczym lub w jednostce ratownictwa.

§ 150. 1. Zastęp nurkowy stanowi najmniejszą jednostkę organizacyjną, która może samodzielnie wykonywać prace podwodne w czasie akcji ratowniczych lub zapobiegawczych, prowadzonych w zakładach górniczych.

2. Zastęp nurkowy składa się z:

- 1) zastępowego,
- 2) chronometrażysty,
- 3) nurka operacyjnego,
- 4) nurka ubezpieczającego,
- 5) sygnalisty.

3. Członkiem zastępu nurkowego może być tylko ratownik górniczy.

4. Zastępowym zastępu nurkowego może być osoba mająca co najmniej 6 lat pracy pod ziemią oraz 3-letni staż w charakterze ratownika górniczego nurka.

5. Ratownikiem górniczym nurkiem może być osoba, która:

- 1) ma książeczkę nurka lub pletwonurka,
- 2) nie przekroczyła 35 roku życia,
- 3) ukończyła kurs podstawowy dla ratowników górniczych nurków i zdała egzamin z wynikiem pozytywnym,
- 4) ma aktualne świadectwo zdrowia, wydane przez lekarza przeszkolonego w zakresie fizjopatologii nurkowania,
- 5) uczestniczy w przewidzianych przepisami ćwiczeniach ratowniczych, zgrupowaniach szkoleniowych i szkoleniach okresowych.

6. Ratownik górniczy nurek jest zobowiązany do:

- 1) udziału w akcjach ratowniczych i zapobiegawczych, związanych ze zwalczaniem zagrożenia wodnego,
- 2) poddawania się badaniom lekarskim okresowym w półrocznych odstępach czasu oraz kontrolnym po każdej przerwie w nurkowaniu, trwającej dłużej niż 3 miesiące, lub po każdej chorobie trwającej dłużej niż 14 dni,
- 3) odbywania wymaganych ćwiczeń ratowniczych, w tym specjalistycznych ćwiczeń ratowniczych, i uczestniczenia w zgrupowaniach szkoleniowych,
- 4) odbywania co 5 lat kursów szkoleniowych okresowych dla ratowników górniczych nurków.

§ 151. 1. Mechanikiem nurkowego sprzętu ratowniczego może być osoba, która:

- 1) jest mechanikiem sprzętu ratowniczego drużyny ratowniczej,
- 2) jest czynnym lub byłym ratownikiem górniczym nurkiem,
- 3) ukończyła z wynikiem pozytywnym kurs podstawowy dla mechaników nurkowego sprzętu ratowniczego,
- 4) uczestniczy w wymaganych ćwiczeniach ratowniczych, zgrupowaniach szkoleniowych i szkoleniach okresowych.

2. Mechanik nurkowego sprzętu ratowniczego jest zobowiązany do:

- 1) dbania o należyty stan techniczny sprzętu nurkowego i urządzeń znajdujących się w wyposażeniu zastępu nurkowego,
- 2) uczestniczenia w akcjach ratowniczych i zapobiegawczych w zakładach górniczych,
- 3) uczestniczenia w specjalistycznych ćwiczeniach ratowniczych i zgrupowaniach szkoleniowych.

§ 152. 1. Kierownikiem prac podwodnych może być osoba, która:

- 1) jest osobą doзору co najmniej średniego i ma kwalifikacje do prowadzenia prac ratowniczych pod ziemią,
- 2) jest czynnym lub byłym ratownikiem górniczym nurkiem,
- 3) ma ukończony kurs kierowników akcji na dole lub kierowników baz ratowniczych,
- 4) ma ukończony kurs podstawowy dla kierowników prac podwodnych,
- 5) uczestniczy w ćwiczeniach i szkoleniach okresowych.

2. Kierownik prac podwodnych jest zobowiązany do:

- 1) uzgadniania z kierownikiem akcji decyzji dotyczących wykonania prac podwodnych,
- 2) określenia możliwości wykonywania zadań zastępów nurkowych w akcjach ratowniczych i zapobiegawczych oraz decydowania w sprawach organizacji prac nurkowych,
- 3) nadzorowania prac wykonywanych przez zastępy nurkowe i czuwania nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa pracy zastępów nurkowych, w szczególności w zakresie dopuszczalnej głębokości nurkowania,
- 4) uczestniczenia w specjalistycznych ćwiczeniach ratowniczych i zgrupowaniach szkoleniowych,
- 5) odbywania co 5 lat kursów szkoleniowych okresowych dla kierowników prac podwodnych.

§ 153. 1. Obowiązki lekarza-ratownika przygotowanego do współdziałania z zastępami nurkowymi może pełnić lekarz-ratownik górniczy, który został przeszkolony w zakresie fizjopatologii nurkowania i hiperbarii medycznej.

2. Lekarz-ratownik przygotowany do współdziałania z zastępami nurkowymi jest zobowiązany do:

- 1) przeprowadzania badań lekarskich przewidzianych dla ratowników górniczych nurków,
- 2) uczestniczenia w akcjach ratowniczych i zapobiegawczych, przeprowadzanych z udziałem zastępów nurkowych,
- 3) dokonywania oceny stanu zdrowia ratowników górniczych nurków przed zanurzeniem i po wyjściu z wody oraz sprawowania opieki lekarskiej nad ratownikami górniczymi nurkami, którzy ulegli wypadkowi w czasie prac podwodnych,
- 4) zapewnienia odpowiedniej opieki medycznej ratownikom górniczym nurkom w czasie ćwiczeń i zgrupowań szkoleniowych, organizowanych dla zastępów nurkowych,
- 5) odbywania co 5 lat kursów szkoleniowych okresowych, przewidzianych dla lekarzy-ratowników współdziałających z zastępami nurkowymi.

§ 154. Jednostka ratownictwa lub kopalniana stacja ratownictwa górniczego utrzymująca zastępy nurkowe jest zobowiązana do prowadzenia:

- 1) ewidencji członków zastępów nurkowych,
- 2) kartotek indywidualnych ratowników górniczych nurków, zawierających dane o przebiegu pracy w zastępach nurkowych,
- 3) dziennika zastępów nurkowych,
- 4) książki czynności nurkowych,

- 5) książki zawierającej dane o pracy sprężarki, sprężeniach w komorze dekompresyjnej, kontrolach aparatów nurkowych, skafandrów i innego sprzętu, w które wyposażone są zastępy nurkowe.

Rozdział 6

PRZEPIS KOŃCOWY

§ 155. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Przemysłu i Handlu: *M. Pol*

(Załączniki nr 1—6 do rozporządzenia stanowią oddzielny załącznik do niniejszego numeru)

Pojedyncze egzemplarze Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego można nabywać za gotówkę:

w WARSZAWIE:

- w punkcie sprzedaży Wydziału Wydawnictw i Poligrafii Gospodarstwa Pomocniczego Urzędu Rady Ministrów, al. Jana Chrystiana Szucha 2/4, tel. 29-61-73,
- w punktach sprzedaży: ul. Karolkowa 28 (PH JARD Press), al. Solidarności 83/89 (Księgarnia Bankowa), al. Solidarności 119 (Wydawnictwo „Bellona”, Księgarnia im. Żeromskiego), al. Solidarności 127 (Księgarnia Sądowa), ul. Wójcickiego 1/3, paw. 14 (Biuro Informacji Organizacyjno-Prawniczej „Infor”), ul. Świętokrzyska 12 (ELINEX), ul. Zamenhofa 1 (Dom Wydawniczy ABC), ul. Żurawia 1A (Księgarnia Wydawnictw Prawniczych i Ekonomicznych), ul. Wozniowskiej 34 (G.L.M. Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe) — egzemplarze bieżące;

poza WARSZAWĄ w punktach sprzedaży:

- **BIAŁA PODLASKA:** ul. Brzeska 41 (Urząd Wojewódzki); **BIAŁYSTOK:** ul. Mickiewicza 5 (sąd — księgarnia „Interesik”), ul. Świętojańska 13, p. 501 (Wydawnictwo BETA); **BIELSKO-BIAŁA:** ul. Cieszyńska 10 (sąd), ul. Piastowska 40 (Urząd Wojewódzki); **BYDGOSZCZ:** ul. Wały Jagiellońskie 4 (sąd — Księgarnia Sądowa); **CHEŁM LUBELSKI 1:** ul. Szymanowskiego 7/14 (Biuro Rachunkowe); **CIECHANÓW:** ul. 17 Stycznia 7 (Zakład Administracyjno-Gospodarczy Urzędu Wojewódzkiego); **CIESZYN:** ul. Bobrecka 1 (Spółka Cywilna „Infolex”); **CZĘSTOCHOWA:** ul. Dąbrowskiego 23/25 (sąd); **ELBLĄG:** ul. Trybunalska 25 (sąd); **GDAŃSK:** ul. Na Stoku 49 B (Urząd Skarbowy — księgarnia „Interesik”), ul. Nowe Ogrody 30 (bud. Sądu Wojewódzkiego — księgarnia „Interesik”, Sąd Rejonowy); **GDYNIA:** pl. Konstytucji 5 (sąd); **GLIWICE:** ul. Powstańców Warszawy 23 (sąd); **GORZÓW WIELKOPOLSKI:** ul. Jagiellończyka 8 (Urząd Wojewódzki — biblioteka zakładowa), ul. Mieszka I 33 (sąd — Księgarnia Sądowa); **KALISZ:** al. Wolności 13 (sąd); **KATOWICE:** ul. Andrzeja 16/18 (sąd); **KIELCE:** ul. Jana Pawła II 9 (sąd), ul. Seminaryjska 12A (bud. Sądu Wojewódzkiego — księgarnia „Interesik”); **KOSZALIN:** ul. Chopina 7 (Biuro Rachunkowo-Podatkowe); **KRAKÓW:** ul. Basztowa 22 (bud. Sądu Wojewódzkiego — księgarnia „Interesik”), ul. Krowoderskich Zuchów 2 i ul. Wadowicka 12 (bud. Urzędu Skarbowego — księgarnia „Interesik”), ul. Przy Rondzie 7 (bud. Sądu Wojewódzkiego — księgarnia „Interesik”); **KROSNO:** ul. Bieszczadzka 1 (Urząd Wojewódzki); **LUBLIN:** ul. Krakowskie Przedmieście 43 (bud. Sądu Wojewódzkiego — księgarnia „Lex”), ul. Krakowskie Przedmieście 76 (Księgarnia Prawnicza); **ŁÓDŹ:** ul. Dowborczyków 9/11 (bud. Urzędu Skarbowego — księgarnia „Interesik”), ul. Przedzalniana 5/7/9 (BUR-Press), pl. Dąbrowskiego 5 (bud. Sądu Wojewódzkiego — księgarnia „Interesik”), ul. Zamenhofa 2 (bud. ZUS — księgarnia „Interesik”), ul. 6 Sierpnia 84/86 (bud. Urzędu Skarbowego — księgarnia „Interesik”); **OLSZTYN:** ul. Opolska 42 (P.W. ARHAT); **OPOLE:** pl. Wolności 7/8 (Księgarnia Prawnicza „Kodeks”), ul. Piastowska 14 (Urząd Wojewódzki); **OSTRÓW WIELKOPOLSKI:** ul. Sądowa 2 (sąd); **PŁOCK:** ul. Kościuszki 6 (Wojewódzka Biblioteka Publiczna); **POZNĄN:** ul. Młyńska 1A (sąd), ul. Galileusza 2 (punkt informacyjno-kolportażowy), ul. Klasztorna 1 (F.P.H.U. „SarD”); **PRUSZKÓW:** ul. Wojska Polskiego 52, paw. 3 (DRUKAN); **PRZEMYŚL:** pl. Dominikański 3 (Zakład Obsługi Urzędu Wojewódzkiego); **RADOM:** ul. Żeromskiego 53 (Zakład Obsługi Urzędu Wojewódzkiego); **RZESZÓW:** ul. Sreniawitów 3 (sąd); **SIERADZ:** pl. Wojewódzki 3 (Urząd Wojewódzki); **SŁUPSK:** ul. Norwida 10/50 (Agencja STA-HA), ul. Szarych Szeregów 13 (Księgarnia Sądowa); **SUWAŁKI:** ul. Noniewicza 7 (Urząd Wojewódzki); **SZCZECIN:** ul. Koński Kierat 16/2 („Starówka”), ul. Odrowąża 2 (księgarnia „Kontrakt”), ul. Małkowskiego 7/2 („Buchalter”), **ŚWIDNICA:** pl. Grunwaldzki 14 (sąd), ul. Długa 1 (księgarnia „Eureka”); **TARNOBRZEG:** ul. Mickiewicza 7 (Zakład Obsługi Urzędu Wojewódzkiego); **TARNÓW:** ul. Dąbrowskiego 29 (sąd); **TORUŃ:** ul. Fosa Staromiejska 12/14 (bud. Sądu Rejonowego — Księgarnia Sądowa); **WŁOCŁAWEK:** ul. 3 Maja 17 (Zakład Obsługi Urzędu Wojewódzkiego); **WROCLAW:** ul. Krupnicza 6/8 („Paragraf”), ul. Sądowa 1 (PHU „Paragraf”), pl. Powstańców Warszawy 1 (PHU „Andrew-Tag”); **ZIELONA GÓRA:** pl. Słowiański 1 (sąd).

Egzemplarze bieżące oraz z lat ubiegłych można nabywać na podstawie nadesłanego zamówienia w Wydziale Wydawnictw i Poligrafii Gospodarstwa Pomocniczego Urzędu Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa P-1.

Reklamacje z powodu niedoręczenia poszczególnych numerów zgłaszać należy na piśmie do Wydziału Wydawnictw i Poligrafii Gospodarstwa Pomocniczego Urzędu Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa, P-1, do 15 dni po otrzymaniu następnego kolejnego numeru.

O wszelkich zmianach nazwy prenumeratora lub adresu prosimy niezwłocznie informować na piśmie Wydział Wydawnictw i Poligrafii Gospodarstwa Pomocniczego Urzędu Rady Ministrów.

Wydawca: Urząd Rady Ministrów

Redakcja: Departament Prawny, 00-583 Warszawa, Al. Ujazdowskie 1/3, P-29.

Organizacja druku i kolportaż: Wydział Wydawnictw i Poligrafii Gospodarstwa Pomocniczego URM, 02-903 Warszawa, ul. Powsińska 69/71, P-1, tel.: 694-67-52, 694-67-50 i 694-67-03, telefaks (2) 694-62-06.

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów w Wydziale Wydawnictw i Poligrafii Gospodarstwa Pomocniczego URM, Warszawa, ul. Powsińska 69/71.